I-ii 927 dublet

Număr special pentru Expoziţia din Chişinău tipărit în 10.000 exemplare

MOLDOVA DELA NISTRU

Revistă LITERARA ILUSTRATA

scrisă pe înţelesul poporului -- APARE ODATA PE LUNA

Vederi din Basarabia.

Pe malul Nistrului.

Director-Proprietar, D. V. PAUN

REDACTIA şi ADMINISTRATIA: Chişinău, str. Kievului, 65

CEREŢI

pretutindeni produsele fabricilor

CAPAŢINA, BOBANCU şi COMANICIU

PRIMA FABRICA ROMANA de
ŞAMPANIE din TRANSILVANIA

Fabrică de Lichior, Rum şi Cognac
Mare depozit de Bere şi vin

BROŞOV

Strada Lungă 92

VIZITATI

Farmacia S-ta ANA

a Farmacistului ADRIAN C. POPOVICI
din Chişinău str. Alexandru cel Bun lîngă cinema, „ORFEUM"

Mare depozit de Droguri: Specialităţi medicinale, streine şi indigene
Mare depozit de parfumerie streină, flacoane originale
şi cu gramul. Apă de colonie bine parfumată.
Depozit de articole de tualetă ca: Ape de păr şi faţă,
creme, pudre, cosmeticuri, farduri, paste, perii de
dinţi, săpunuri etc..

Pansamente, Cauciurărie şi Ape minerale

MOLDOVA DELA NISTRU

REVISTĂ ILUSTRATĂ

SCRISĂ PE ÎNȚELESUL POPORULUI

INTRAREA PRINCIPALĂ IN EXPOZIȚIA GENERALĂ DIN CHIȘINĂU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

CHIȘINĂU—ROMÂNIA

Str. Veniamin Costache, 20

ANUNCIURI:

		12 ori	odată
O pagină	Lei	25.000	3.000
1/2 „	„	15.000	2.000
1/4 „	„	8.000	1.200
1/8 „	„	5.000	800

ABONAMENTE:

1 an . . . . 150 l.

Pentru învățători elevi și funcționari sătești . . 100 „

Pentru autorități, instituții și bănci . . . . . 500 „

Anul VI. No 6—10

Director **D. V. PAUN**

Primredactor **IORGU Ș. TUDOR**

Prețul 15 lei.

P 33771/1981

Arhivele Statului București Biblioteca

Expoziţia Generală şi Târgul de Mostre din Chişinău

La 2 Iunie 1924 s'a constituit următoarele comitete:

Comitetul de patronaj:

Sub Inalta preşedinţie de onoare a A. A. L. L. Regale Principele Carol şi Principesa Ilena.

D-nii: *Ion I. C. Brătianu,* Preşedintele Consiliului de Miniştri şi Ministerul de Interne; *Al. Constantinescu,* Ministrul Agriculturii şi Domeniilor; General de Corp de armată *Artur Văitoianu,* Ministrul Comunicaţiilor; *Vintilă I. C. Brătianu,* Ministrul Finanţelor; *Dr. C. Angelescu,* Ministrul Instrucţiunii; *G. G. Mârzescu,* Ministrul Justiţiei; *I. G. Duca,* Ministrul de Externe; *General de divizie George Mărdărescu,* Ministrul de Răsboi; *Ion Inculeţ,* Ministrul Basarabiei; *I. Nistor,* Ministrul Bucovinei; *Al. Lapedatu,* Ministrul Cultelor şi Artelor; *Tancred Constantinescu,* Ministrul Industriei şi Comerţului; *General Traian Moşoiu,* Ministrul Lucrărilor Publice; *N. D. Chirculescu,* Ministrul Muncei şi Cooperaţiei; *N. N. Săveanu,* Ministrul Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale; *G. Tătărescu,* Subsecretar de Stat la Interne; *Gh. Cipăianu,* Subsecretar de Stat la Agricultură; *I. P. S. S. Arhiepiscopul Gurie; S. Niţă, Dr. Ciugureanu, I. Pelivan, P. Halippa, V. Cristi, D. Bogos,* foşti miniştri ai Basarabiei.

Consiliul de Administraţie:

D-nii: *General V. Rudeanu,* Comandantul Corpului III Armată, Preşedinte; *Const. Lungu,* Directorul Băncei Naţionale, Vice-preşedinte; *Const Mimi, Şt. Ciobanu, Inginer I. Buciuşcan, D-na Fl. S. Niţă,* D-nii: *Hacikeanz, S. Cavallioti, V. Ţanţu,* Prefectul Judeţului, Primăria oraşului Chişinău, reprezentată prin D-nii: *N. Bivol, C. Georgescu-Vrancea* şi *Obreja-Iaşi;* Camera de comerţ, prin D-nii: *Gherman Pântea,* Preşedinte şi *N. Constantinescu,* Secretar General; D-nii: *Ionescu-Brăila,* Director General Zootehnic; *Cezar Popescu,* Director General al Industriei; Pastor *Gutchevici;* Marele Rabin *Ţirelson;* Preotul Armenesc *Ovanez Zadikianţ; I. Valuţă,* Deputat; *N. Rădulescu-Dobrogea,* Prefectul Poliţiei Chişinău; *S. Negrescu,* Inspector General Financiar; *S. Ciocârdel,* Directorul General al Băncii Basarabiei; *Eduard Castano,* Directorul Caselor Naţionale; *N. Cassert,* Senator şi *Efim Grobdruc,* Comerciant; reprezentanţii Sfatului Negustoresc şi *C. A. Bottez,* Secretarul Expoziţiei.

Comisariatul General:

Preşedinte, D-l *General V. Rudeanu;* Vice-Preşedinte, *C. Lungu;* Membri, D-nii *Ing. Buciuşcan, S. Ciocârdel, E. Castano* şi D-na *Niţă;* Secretar *C. A. Bottez.*

Delegatul Guvernului, D-l Profesor *A. Cardaş.*

Cenzori:

D-nii: *M. Missir,* Directorul Băncii Româneşti; *Chr. Cerchez,* Directorul Băncii Oraşului; *D. Bobină,* Directorul Centralei Băncilor Populare; *B. Goldvurm,* Directorul Băncii Moldova; *M. Moşcovici,* Directorul Băncii Marmorosch Blank & Co.; *P. Firică,* Comerciant.

Comisiunile de specialităţi:

Comisiunea Agricolă e formată din D-nii: *C. Mimi,* Preşedinte; *Agricola Cardaş. G. Ivănuş, C. Măhăilescu, P. Sinadino, T. Dănescu, V. Ghenzul, A. Rugescu, H. Cilibidache.*

Comisiunea Horticolă şi Viticolă compusă din D-nii: *S. Cavallioti,* Preşedinte; *V. Scherer, I. Macri, D-r Tumarchin, C. Manuilov, I. Bahtalovschi, N. Secară, N. Stilos.*

Comisiunea Zootehnică compusă din D-nii: *V. Ţanţu,* Preşedinte; *Grossu, S. Pepteanu, Braşoveanu, Colonel Alexandrescu,* Medic Veterinar; *A. Sinadino, L. Russo,* şi *Dimitrie Semigradov,* crescători; *D-r Cernăianu.* Medic Veterinar; *Colonel Bunghe'an,* Medic veterinar; *Macri, D-r Stelian.*

Comisia industrială, compusă din d-nii: *Ing. Buciuşcan,* Preşedinte, fost director de industrie şi comerţ; *Tovi Kogan, Mihail Kogan, Ştefanov, M. Gotlieb, Râpeanu.* Directorul R. M. S.

Comisia pentru industria casnică, compusă din doamnele: *Niţă,* Preşedinte; *Halippa, Firu, Pelivan, Gavriliţa, Popescu-Ţuchel* şi *D. Siminel.*

Comisia pentru construcţia şi planuri, compusă din d-nii: *Ing. Hagi Cheant,* Preşedinte; *N. Codreanu, Profiri,* Ingineri; *Bernadaţi,* Inginer; *Baillier,* Directorul şcoalei de Belle Arte; *Ing. C. Mateescu,* Şeful lucrărilor tehnice; *Arhitect Rudi* şi *Ing. Koh.*

Secţia culturală, compus din d-nii: *Şt. Ciobanu,* Preşedinte; membrii; *N. Enea, Paul Gore, L. T. Boga,* şi *N. Macovei.*

Dela formarea acestui comitet a început să se mişte motorul acestui fir—energicul general V. Rudeanu — şi o clipă nu a ezitat pentru a nu interveni unde a fost nevoie şi secondat de Casian Batez a făcut tot ce le-a fost cu putinţă. Rolul cel are expoziţia aceasta l'a înţeles aşa cum trebue Const. Lungu directorul Băncii Naţionale, căci între altele ne spune:

Experienţa şi învăţăturile de la Iaşi au fixat credinţa intimă că o expoziţiune Generală, urmată de un târg de mostre la Chişinău bine şi la timp organizate, pot aduce cele mai mari foloase atât din punct de vedere economic, cât şi mai cu seamă, din punctul de vedere naţional.

Studierea chestiunei şi organizarea realizării ei ne-a preocupat tot timpul, începând din toamna anului trecut.

Şedinţele şi frământările Comisariatului şi a diferitelor Comisiuni de specialităţi din toamna, iarna şi primăvara trecută, constituesc aporturi de muncă, destonicie şi sacrificii pentru interesul general, cari nu puteau fi răsplătiri mai bine de cât prin succesul operei ce s'a înfăptuit.

Primele cheltueli a fost acoperite prin subvenţia Băncei Naţionale a României care cea dintâiu ne-a pus la dispoziţiune suma de lei 100.000 şi apoi alte două fiice ale ei, Casa de Imprumut pe Gaj a Agricultorilor, Chişinău lei 10 mii şi Societatea naţională de credit industrial lei 100.000".

Pe la finele lunei Februarie, d-l Const. Lungu a interventit pe lângă d-l prim ministru I. I. C. Brătianu, căruia expunându-i planul expoziţiei, l-a aprobat călduros promiţând înalta sa protecţiune.

Solidarizarea întregului guvern cu ideea emisă a avut de consecinţă că timida noastră cerere pentru o subvenţie de lei 4.000.000 a fost încurajată prin acordarea unei contribuţii a Statului în sumă de lei 6 milioane.

Pe la sfârşitul lunei Aprilie d. Agricola Cardaş este numit Comisar al Guvernului.

Unul din motivele cele mari spunea D-l C. Lungu care ne-a determinat la ţinerea expoziţiei a fost şi mâhnirea adâncă ce aveam că, din cauza împrejurărilor vitrege prilejuite de nefasta acţiune a bolşevicilor, nu puteam constata stabilirea unor mai frequente şi mai strânse legături între fraţii de aci şi cei din celelalte ţinuturi ale ţării. Greutăţile de toată ziua stânjeneau şi întârziau un contact apropiat între aceia ce ştiam bine că ne iubesc, dar cari nu aveau ocaziunea ca să se vadă.

Se simţea o necesitate naţională şi o datorie sacră

GEORGE MÂRZESCU
Ministrul Justiţiei.

I. I. C. BRĂTIANU
Prim-Ministru.

Dr. ANGELESCU
Ministrul Instrucţiunii Publice.

de a provoca acest contact, această înălţătoare întrevedere a tuturor românilor pe pământul sfânt al Moldovei de aci.

Şi apoi, ne mai gândeam iarăşi, că vor veni străinii şi vor vedea aci, le 17 km. dela Nistru, acest năvalvic de popor strâns laolaltă în jurul Palatului Sfatului Ţării, unde s'a hotărât acea unire sfântă şi indestructibilă, şi că vor mai vedea în sala istorică din acest locaş expusă acea bogată colecţiune de documente în care se oglindeşte atât de limpede trecutul românesc.

Dacă facem o comparaţiune a expoziţiei care a fost la Chişinău în anii 1903 — 4 sub regimul rusesc, cu cea de astăzi, constatăm că între ele este o mare deosebire.

Expoziţia de atunci era o manifestare boerească a marei proprietăţi. Ea nu avea la bază marile interese ale mulţimei, încurajarea şi stimularea muncii poporului prin recunoaşterea valorilor ei, ci nu era de cât o ocaziune de satisfacţie a unor sentimente deşarte, frivole şi de orgoliu a claselor sociale suprapuse, care găseau un prilej fericit de divertisment şi adulaţiune reciprocă.

Probă despre această este faptul că în 1903 — 4, sub regimul unui imperiu de forţa Rusiei de pe acel timp, nu s'au expus de cât animale pe locul unde astăzi este Câmpul Sportiv, iar în localul în care funcţionează astăzi Muzeul Naţional, s'au expus în cea mai mare parte obiecte de lux lucrate în unele fabrici din Rusia, şi lucrări casnice fine eşite din mânile aristocraţiei fostului regim. Şi atât.

Expoziţia din 1925 are un caracter eminamente democratic. Aci munca este manifestată şi expusă sub toate aspectele ei, iar varietatea exponatelor, face posibilă acea comparaţiune care stimulează şi îndrumează pe producător spre mai bine.

Marile uzine şi micul atelier, cultura raţională a pământului şi cultura rudimentară, lucrările casnice fine şi alese lângă cele groase şi comune, toate, toate nu sunt decât un lanţ de îndemnuri, ale cărui verige contribuesc la binele general.

Bogăţia exponatelor produse de instituţiunile Cooperaţiei şi ale Industriei casnice este o chezăşie şi o dovadă că Expoziţia românească din acest an este isvorită de jos, din marea massă a mulţimii, şi că nu este o ocaziune de resfăţ a claselor noastre sociale suprapuse.

Astăzi când, noi cei cari am pornit la înfăptuirea acestei grele opere, o vedem realizată în condiţiuni atât de satisfăcătoare, ni se umple inima de bucurie şi ne întărim în credinţă că omul poate să facă multe lucruri bune şi folositoare atuncea când vrea şi perseverează.

Infăptuirea şi punerea la punct al întregului conglomerat de lucrări al expoziţiei se datoreşte d-lui profesor universitar Agricola Cardaş care împreună cu Ing. Mateescu au aranjat un parc părăsit şi o vale abruptă pentru a fi expoziţia de astăzi. Comparaţia s'ar putea măsura în mic cu munca uriaşă a D-rului Istraţi şi a d-lor General Gherculescu şi Ciulei.

Munca desfăşurată de Generalul Rudeanu, Cardaş, Buciuşcan, Lungu şi Mateescu pentru reuşita expoziţiei începe deabea pela sfârşitul lui Iunie, aşa că este lesne de înţeles pentru cei ce vizitează expoziţia cu ce au avut de muncă aceşti oameni — două munci—una cu lucru şi alta cu neîncrederea străinilor de aci care ne cred că nu putem face nimic.

In fine de la 15 august ziua deschiderei şi în zilele următoare s'au instalat atâtea stabilimente industriale, că nici cei ce s'ar fi gândit nu ar fi putut prevede, aşa ca deabea la 8 Septembrie ziua sosirei la expoziţei a familiei Regale de-abia s'au isprăvit.

Expoziţia se întinde pe stradele ce dă la liceul Donici situat la capătul oraşului — partea de sus — în faţa la stânga are o stradă ce dă în drumul spre cazarmele dela Buicani ci aci la colţi a fost Parcul Carol, la dreapta o bucată din stradă din faţă liceului şi stradă ce dă înspre Muzeul Naţional. Intrarea principală e pela fostul Parc Carol. Un Portal — păcat că e făcut din lemn—în stil românesc de un gust artistic foarte bine reuşit. Cum întrăi la dreapta se înalţă un glob terestru iar dedesubt — în tunel cum a spus M. S. Regele—a expus asociaţia generală a presei din Basarabia tot cea putut aduna*) depusă de Preşedintele ei Ludovic Dauş, Vasile Brăescu şi cei trei însărcinaţi cu aranjarea pavilionului—Leon T. Boga, Gh. Madon şi subsemnatul—au întrecut aşteptările. Pavilionul Industriei casnice e instalat mai la dreapta în Palatul Soc. ocrotirea orfanilor de rezboi şi munca depusă de preşedinţa ei D-na Florica Niţa împreună cu D-na Mitrea au făcut fala

*) Dela cei ce au ţinut faclia romanismului aci, ca Sergiu Cujbă, Pan. Halipa, G. Madan, Th. Inculeţ, Erhan cum şi dela V. Braescu, L. T. Boga, D. V. Păun, Gr. Calimanson şi ziarele care au adus colecţiile şi publicaţiile lor.

Susţinătorii Revistei.

I. P. S.ᶠS. GURIE, Arhiepiscopul Chişinăului.

Născut la 1877 în satul Nimoreni, jud. Chişinău şi botezat cu numele de Gheorghe. La 1902 a fost tuns în monahism, la mănăstirea Chiţcani, luând numele Gurie. La 1909 e arhimandrit, la 1918 e hirotonit arhiereu în Iaşi, iar dela 1 Ianuarie 1920 e Arhiepiscop al Basarabiei

ţărei, aci se remarcă între altele lucrurile d-nei Puzanova, d-nei Aurica Ionescu şi d-nei Botezatu directoarea liceului de fete. Tot aci e şi Ministerul sanătăţii publice cu toate îndrumările sociale.— Inaintând la dreapta e un pavilion de o frumuseţă al firmei Curtz făcut numai din butoaie; înainte până la colţul parcului e restaurantul Curtz cu o privelişte ce proeminează partea de sud-vest al împrejurimilor Chişinăului. In centru Parcului e instalat Pavilionul Cehoslovac, care are produsele a 10 fabrici. Alături e pavilionul Austriac, bine reprezentat în maşini de tot felul. La dreapta e pavilionul Morei Cohan din localitate, foarte frumos construit, va rămâne o podoabă pentru Chişinău.

Intre pavilionul Cehoslovac şi Presei e ridicat Pavilionul Societăţei de ciment I. G. Cantacuzino. Fabrica „Traian" Brăila, construit în linii sobre arhitectorale, în beton armat. In partea din faţă un stâlp în beton armat de 10 m. înalt şi de o secţiune minimă se profilează elegant. In pavilion se pot vedea materiile prime de fabricaţiuni fabricat „Clinker"—ul, diferite ambalage ale cimentului în saci, în butoaie, pentru consumul intern, pentru export. O serie de fotografii, vederi ale fabricei, ne arată instalaţia modernă a celei mai mari şi mai vechi industrii de ciment din ţară. O altă serie de fotograjii ne arată toate lucrările mari la care Cimentul Porfland „Traian" a fost şi este intrebuinţat. In această ordine de idei trebue să menţionăm că acest ciment este exclusiv întrebuinţat la construirea celui mai mare tunel din ţară Prejmar — Teliu. Pentru tehniciani pavilionul reprezintă un mare interes, mai ales prin încercările la compresiuni tracţiune a mortalului făcut cu cimentul fabricei. Grafice şi diagrame edificatorie pentru cei ştiu să le citiască. Pavilionul mai conţine o secţiune a materialelor ce întrebuinţează cimentul Fabricei Aşa se poate vedea Ţiglele de Basarabia, dale de mozaic şi ciment pentru pasaje, diferite tuburi de canalizare, ornamente de ciment pentru clădiri, toate executate de fabricanţi din toată ţara.

Este singura fabrica al cărui export poate concura în orient. Produsele fabricei s u n t c a u t a t e mult pe pieţele Constantinopolului, Eghiptului atunci, în întreagă Palestina şi acum va pătrunde şi în occident.

E bine de ştiut că aceasta intreprindere naţională are un capitol de 50.000.000 lei, conducerea o are marele General G. Cantacuzino.

Direcţiunea Technică o are harnicul inginer G. Budurescu.

Lângă Pavilionul Cohan, e instalat Pavilionul R. M. S. aranjat cu mult gust de prietenul nostru prof. Simionescu şi cu concursul distinsului Ing. Răpeanu directorul Fabricei. Alături e pavilionul Francez, ar fi putut fi mai bogat, căci o jumătate din Pavilion o are energică D-nă Rădulescu cu cusuturi şi cu produsele şcoalelor franceze din localitate, restul parfum, şi maşini— tot e bine că ne-a onorat măcar cu atât. In faţa expune Ford şi diferite pluguri. Pavilionul Borviz de Borsec, apoi un şir de produse industriale din care remarc pe ale lui Botez—Caucaz, Reşiţa, astra şi altele, **Pa-**

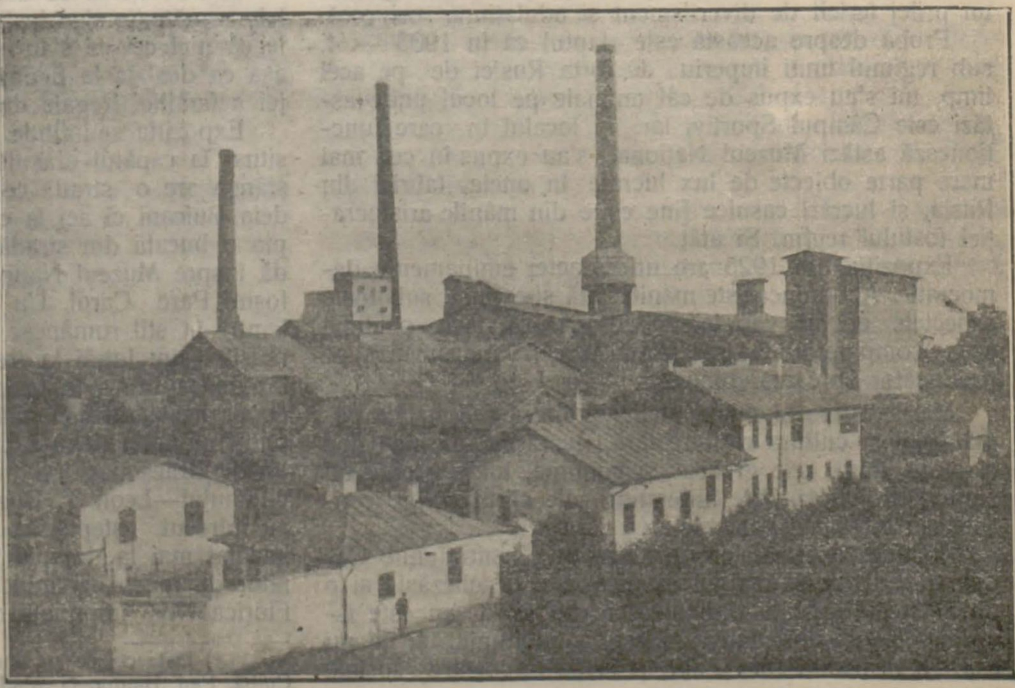

Vederea generală a Fabricei de Ciment „Traian" din Braila.

Palatul „SFATUL ŢĂRII", în care s'a votat unirea Basarabiei cu Patria Mamă şi care a servit ca prim pavilion pentru Expoziţia din Chişinău.

vilionul Apiculturii şi Sericiculturii. Vizitând interiorul pavilionului, ochiul e plăcut impresionat de mulţimea şi varietatea exponatelor, dar mai ales de felul cum se prezintă Şcoala de Apicultură din Chişinău. Tânără Şcoală are un bogat material. Intreg peretele dinfund pe pe o suprafaţă aproape 20 m. cuprinde: Colecţiuni artistic executate, reprezentând metamorforde albinelor, boalele lor, o bogată colecţie de diferite feluri de ceară, o alta reprezentând viermele de mătasă în diferitele vârste o altă admirabilă cu anatomia viermelui, boalele lui. In mijjoc hartă apicola a Basarabiei, portretele marilor Apicultori Dzierzon, Dadanul şi Lageus, Pe peretele din dreapta o serie de 25 tablouri colorate reprezentând 'anatomia diverselor părţi ale viermelui de mătase iar mai jos o bogată colecţie de plante melifere de pe proprietatea şcoalei după perioadele lor de în florire. Pe un fond cu rafturi sunt grupate instrumente apicole colecţiuni de faguri, miere în borcane de diferite varietăţi. —Apoi cei 4 stupi de observaţie cu albine vii de diferite rase.

Societatea basarabeană „Apicultorul" din cauza marelui număr de exponate neavând loc în pavilion, expune aci numai o panoplie cu instrumente, dar atrage atenţia vizitatorilor, exponatele ei sunt într'o sală aparte în liceu, la un loc cu Cooperativele săteşti.

Casa moldovenească. — E copia fidela a unei case din jud. Chişinău. Aci e o întreagă gospodărie căreia nimic nu-i lipseşte. Frumoasele ţăsături moldoveneşti împodobesc interiorul celor două camere.

Muzeul naţional din Chişinău Infiinţat acum 33 de ani. Sa ocupat până în timpul din urmă cu adunarea diferitelor colecţiuni din diferite domenii ştiinţifice. Asfel au luat fiinţa secţiunile: agricolă, zoologică, pedologică şi industria casnică. Insă dela 1922 conform planului alcătuit de către directorul muzeului prof. dr. N. Florov, acest muzeu este destinat a se transforma într'o instituţie ştiinţifică spre a servi oamenilor de ştiinţă şi tineretului universitar. Astăzi posedă 5 secţiuni ale căror lucrări valoroase sunt expuse la Expoziţie.

Prima secţiune cuprinde, Studiul solului (pedalogia).

A doua serie din lucrările expuse în aceasta secţie arată un model de cercetare a unui punct de experienţă (Costiujeni).

Acest studiu cuprinde schema geologică a terenului cu împrejurimile profilele de sol şi subsol al fermei Costiujeni şi mai multe cartograme cu simptomele solului.

In fine ultima serie de lucrări ale secţiunei pedologice expuse ne prezintă un studiu al apelor subterane din Basarabia. Foarte detaliat s'a studiat în această privinţă oraşul Chişinău cu împrejurimile lui. Pentru acest teritoriu s'a întocmit o detaliată hartă hiptometrică.

Secţia geologică aci sunt arătate colecţiile sistematice paleontologice, adunate în ultimii trei ani de către geologul muzeului d-l M. Pocora, începând dela silur şi terminând cu epoca ponţianului.

Mai detailate sunt colecţiile din samarţian şi mai cu seamă din samarţianul superior până acum puţin studiat.

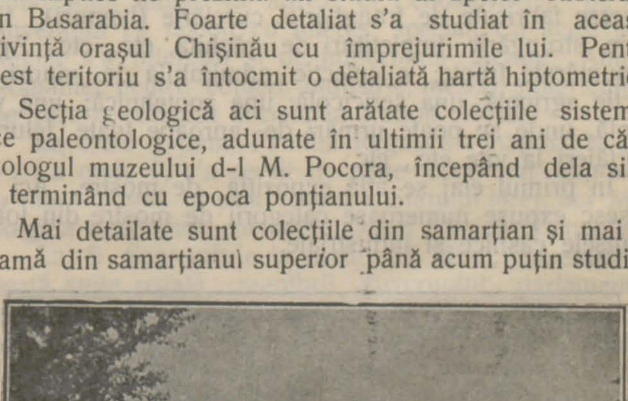

Pavilionul industriei metalurgice

„Secţia entomologică" prezintă colecţii sistematice ale gandacilor şi colecţii de orhoptera şi lepidoptera. Aceasta din urmă contine 370 de specii, adică mai mult de jumătate din totalul faunei fluturilor, cunoscute în Basarabia. Adunarea şi sistematisarea acestor colecţii s'a făcut de Zubovschi şi Miller.

Secţia Arheologică de oarece în Basarabia sunt răspândite staţiunile omului preistoric din epoca neolitică s'a simţit necesitatea organizărei acestei secţiuni, care a şi dat în primii ani de existenţă rezultate excerente.

Secţia atelierului de rechiziţie şcolare, această secţiune, organizată în 1922, a pregătit paralel cu preparatele pentru muzeu, şi rechizite şcolare, utilizând pentru aceasta laboratorul existent şi experienţa conducătoarei A. Osterman.

Aceasta secţiune a expus lucrările făcute în ultimii trei ani şi anume: animale împăiate, preparate în spirt, preparate corozeone, făcute după metoda profesorului Hirtei şi înbunătăţită de F. şi A. Osterman.

In Palatul Sfatului Ţării cel mai mare mai impunator dintre toate pavilioanele, adăposteşte multe din produsele ţării, în special a fost destinat expunerii produselor agricole. La întrare într'o mare încăpere, sunt produsele Casei Pădurilor: In stânga—pe săli şi pe camerile ce le mărginesc—se află expuse produsele direcţiunii generale a fermelor şi pepinierilor Statului, a Domeniilor Coroanei, etc. In partea dreptă, sălile şi încăpările rezervate direcţiunii generale a îndrumărilor şi învăţământului agricol, direcţiunii generale a pescăriilor, direcţiuni obştiilor şi cooperaţiei, Caselor naţionale, agriculturii Basarabiei etc. In tot parterul acestui pavilion se află nu mai produse agricole şi silvice.

Agricultura Basarabiei cu toată vitregia timpului din acest an, se prezintă la înălţime. Probele de cereale materiale şi obiectele expuse—de proprietari şi zemstve.

In secţia silvică se găsesc expuse tot felul de esenţe şi produse lemnoase; animale împătate şi blanuri: diagrame tablouri şi fotografii.

Agricultura oficială, cu ramurile ei, e reprezentată de direcţiunea fermelor şi pnpinierelor din ministerul agriculturii. In două încăperi mari şi o porţiune respectivă din sală, se grupează planurile de cultură ale înstituţiunilor model, lucrate în grăunţele plantelor cultivate; tablouri comparative de producţiuni; planşe diagrame, fotografii, probe de pământ, seminţe selecţionate; diverse fabricate de frangherie, curelărie (hamuri), fierărie, strungărie, împletituri de răchită, etc., etc. Apoi nenumărate fructe; o colecţie admirabilă de vinuri; o secţie agricolă; una sericicolă: una zootehnică; una viticolă, unde se poate urmări de aproape toate felurile de tăieri la viţe etc., etc.

In primul etaj se află expoziţia de mostre. Aci se găsesc expuse numeroase categorii de mostre din toate branşele casnice şi industriale.

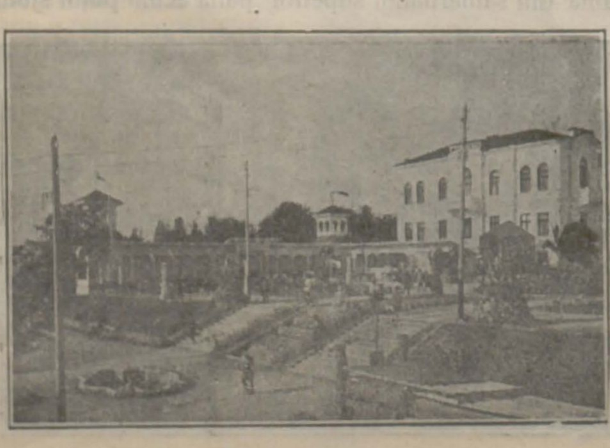

Vederea teraselor din curtea Palatului „Sfatul Ţării"

In salonul cel mare, al etajului aldoilea unde în anul 1918 s'a ţinut şedinţa solemnă votându-se alipirea Basarabiei e salonul de recepţie înpodobit cu tot ce e mai scump şi mai cu gust din punct de vedere naţional ca: Tablouri ale marilor pictori, covoare din bogata colecţie a d-nei Florica Stănculeanu cât şi icoane vechi. Mai expun aci D-r Papinian şi D-na Cleo Gall. Aranjamentul şi gustul artistic al acestui salon se datoreşte d-nei Popescu-Ţuchel. Pe salá e salonul de sculptură şi pictură la care se adaogă şi o mare de bogăţie de acte şi documente expuse de energecul director al arhivelor Statului din localitate d-l L. T. Boga. Tot aci se află şi produsele Poloniei.

In restul expoziţiei mai expun: Cartea Românească cărţi din editura sa care a întrecut aşteptările celorlalţi librari; Imprimeria Statului din Chişinău, o colecţie cu bogăţii de exemple pentru breasla legătoriei şi care poate rivaliza cu orice fabrica din Paris sau altă parte a lumei, aci se vede munca şi priceperea D-lui V. Nicolau directorul imprimeriei a d-lui N. Dumitrescu şeful atelierului şi a neobositului maestru Florescu; Firma Ed. Marvan zincografie; Cogan librărie Ig. Herţ librărie; Gorobei din Chişinău zincograf; Tedy o fabrică de păpuşi din Botoşani o adevărată comoară de bogaţie naţionala care datorită maeştrilor a putut întrece cu mult firmele germane; obiectele Bisericeşti cât şi vechi icoane fac parte dintr'un muzeu bisericesc; D-l Ulinici înspectorul Minelor a expus tot ce e mineral al Basarabiei bogăţii de nepreţuit, aci se vede munca neobosită a acestui înspectorat; Litografia Franceză din Chişinău e un ştand care face cinste ţării cu lucrurile sale, munca fraţilor Grabovschii şi a d-lui Meirot pe acest teren au prins rădăcini adânci în comerţul şi industria ţărei noastre; Fabrica Modernă Braşov; O. D. Voinea Bucureşti; Zelţer şi Cogan din Chişinău; Batitz Cluj; Vâlâc Arad; Fraţi Princz Satu Mare; Fabrica de ciment Cema Vodă; D. Catz Chişinău; Fraţii Andreescu fii Craiova; Plugurile „Gelinder Eberhard"; Capsa; Fabrica de licheuri Ghidigeni; Vulcan Bucureşti; Ghedy Arad; Turnătoria de fier Cluj; A. Reigher Sibiu; Jacques Pauker Bucureşti; Blitz Chişinău; Industria Sârmei Cluj; Casa Fichet Bucureşti; Colentina Bucureşti; Şcoalele de Meserii a Zemstvelor din Basarabia; Fraţii Schiel Braşov; Pepinierele familiei Victor Şerer din Basarabia; Alfa Chişinău; Aloais Miiler Bucureşti; Fabrica de zahăr Jucila din Bucovina; Fabrica de zahăr Zarojani; Clopotul de aur Chişinău; Otto Gagel Bucureşti; Progres Bălţi; Distribuţia Bucureşti care expune produsele petrolifere a Societăţei Steaua Română, Astra Română şi Româna-americana; Produsele marilor proprietări: Cavalioti Cristi, Terentiev, Leonard, Zaporoscenco, Eremiev, Reidel, Şustov; Fabrica de mobilă Rustica Arad; Fabrica de Ţăsături Arad; Fabrica de postav Buhuş, Cehoslovacă Bucureşti; Prejmar Braşov; Heller Deusch Oradia Mare; Esse Sarata; Rüs Chişinău; Fenix Chişinău; Fraţii Renert Cluj; Derby, Primus şi Carmen Oradia Mare; Tatar Chişinău; Fabricile Posnansky Polonia; Fenix Cluj; Anglo Română Chişinău; Cavalioti Chişinău; Fabrica de mizeluri Covalschi Chişinău, Fabrica de conserve şi mizeluri Grabois Chişinău; Societatea Minelor Lupeni; Batik Chişinău; Bazarul Cooperaţiei; şi altele multe ditracţii, Berăriea Luther, Marele restaurant Londra de sub conducerea d-lui Bunescu din Chişinău.

Intr'un cuvânt expoziţia a reuşit aşa cum nici s'ar fi aşteptat nici unul dintre organizatori ei.

D. V. Păun.

Vizitaţi cinematograful COLOSEUM, cel mai frumos şi elegant din Chişinău.

FAMILIA REGALĂ LA CHIŞINĂU

M. S. Regele FERDINAND I al României.

M. S. Regina MARIA a României.

Familia Regală şi Principii moştenitori au sosit în Chişinău Marţi 8 Septembrie ora 9 dimineaţa.

In Gara Chişinău au fost întâmpinaţi de autorităţile militare şi civile, a urmat un serviciu divin la Catedrală, oficiat de I. P. S. S. Arhiepiscopul Gurie şi întreg clerul. In urmă a avut loc defilarea trupelor.

La ora 1 p. m. Primaria Chişinău, a oferit un banchet.

Majestăţile Lor, însoţit; de Principiile Moştenitor şi Principele Nicolae, acompaniaţi de suită şi membrii guvernului au sosit la expoziţie, unde au fost întâmpinaţi de comitetul de organizare. Familia Regală a fost condusă în sala festivă a „Sfatului ţării" unde s'a votat unirea Basarabiei.

Aci în prezenţa oficialităţiei, notabilităţilor, corpul consular şi a unui mare număr de doamne din elita Chişinăului, d. ministru *Alexandru Constantinescu* a ţinut un frumos discurs numind expoziţia o manifestare a încrederei naţionale, fiind o viguroasă afirmaţiune a muncei şi energiei populaţiei basarabene, întrunind caracterul specific provinciei.

D. Constantin Mimi, vorbeşte în numele comitetului organizării expoziţiei din Basarabia. Işi exprimă fericirea de a putea saluta pe Suverani şi pe Principi cu prilejul inaugurărei acestei manifestaţiuni economice a populaţiei basarabene.

D. Ştefan Ciobanu, citeşte actul comemorativ, actul este semnat apoi de membrii Familiei Regale, membrii guvernului şi oficialitatea din localitate.

M. S. Regele, răspunde, exprimându-şi bucuria ce simte văzând această manifestare de muncă statornică paşnică a poporului basarabean. M. S. Regele speră că această expoziţie va da roadele aşteptate, iar poporul basarabean va urma mereu lupta de întrecere în muncă şi desvoltare economică, declarând expoziţia deschisă.

A urmat apoi vizitarea expoziţiei, M.M. L.L. primind diferite cadouri din partea pavilioanelor expozante, la camera 30 M. S. Regina s'a întreţinut cu directorul nostru, admirând lucrările librăriei „Cartea Românească" şi colecţii revistei noastre; M. S. Regele a foiletat Istoria Domnului Profesor N. Iorga apărută de curând.

M. S. Regina a admirat şi lucrările artistic confecţionate de şeful alelierului de legători Florescu dela imprimeria statului din localitate felicitând pe directorul ei d-l. V. C. Nicolau şi pe şeful atelierelor N. Dumitrescu, Suveranul a mai cercetat şi diversele lucrări expuse în standul Agenţiei de publicitate Rudolf Mosse, Soc. Anonimă, din Bucureşti. In special a atras atenţia impozantul anuar de adrese al Cehoslovaciei, pe care Suveranul l'a răsfoit cu interes special. Cu acest prilej Regele s'a interesat şi de importanta lucrare: Anuarul României pentru comerţ, industrie, meserii şi agricultură, pe care o editează societatea Rudolf Mosse.

La orele 7 jum., Familia Regală s'a înapoiat la gară.

La orele 9, s'a servit de către comitetul expoziţiei, o masă intimă în sala festivă a Sfatului ţărei, aci M. S. Regina a admirat covoarele D-nei Florica Stănculeanu.

La 9 Septembrie la orele 11 dim., Suveranii cu toată suita regală, membrii guvernului, parlamentarii. şefii autorităţilor civile şi militare şi comisariatul expoziţiei, au vizitat amănunţit, întreaga expoziţie Majestăţile Lor s'au interesat deaproape de toate produsele expuse, admirând bogăţiile Basarabiei.

S'a deschis apoi expoziţia zootehnică şi în urma defilării cailor şi vitelor expuse Suveranul a distribuit personal numeroase premii.

In urmă a venit din nou în expoziţie pentru a vizita pavilionul Presei şi aci a fost întâmpinat de D-l Ludovic Dauş, V. C. Brăescu, D. V. Păun, G. Madan, L. Boga, Gr. Calimanson, Irinel Calimanson, Nepomneşcii, M. S. Regele trecând prin tunelul nostru—aşa la botezat—s'a întreţinut cu noi cerând mai multe lămuriri. Dela Pavilionul nostru a plecat în pavilionul D-lui Florica Niţă—Pavilionul de industrie casnică care a făcut

să tresară de bucurie întreaga familie Regală de bogația cusuturilor naționale, dovadă cea mai vie a astupărei gurilor celor ce cred că acest pământ frământat cu sângele strămoșilor noștri poate să fie înstrăinat.

La ora 1 p. m. comandamentul 3 armată a dat în onoarea M. M. L. L. R. R. Regele Ferdinand și Regina Maria precum și Augustei Lor Familii o masă.

Au participat toți ofițerii superiori, miniștrii și unii din reprezentanții autorităților civile.

Cel întâi ea cuvântul d-l General Rudeanu foarte însuflețit, evocând în cuvinte pline de entuziasm tot trecutul glorios al luptătorilor pentru păstrarea granițelor, limbii și datinelor strămoșești. D-sa. făgăduește în numele corpului III de armată, că va sta neclintit la postul de onoare, la malul Nistrului. D. general Rudeanu evocă și zilele dureroase, trăite de țară, și de armata ei, când M. S. Regina, a dat atâtea dovezi de bunătate și sacrificiu și vede în aceasta izvorul de recunoștință, pe care toată România o poartă M. S. Salutând în A. S. R. Principele Carol, pe urmașul demn al M. S. Regelui, relevă înclinarea A. S. pentru opera de propășire culturală a țării. D. general Rudeanu își închee cuvântarea spunând că sub conducerea Dinastiei noastre, România va fi nu numai apărătoarea granițelor sale, dar a culturei și civilizației omenești.

Cuvântarea d-lui general Rudeanu, a împresionat adânc pe toți cei prezenți și au acoperit cuvintele din urmă cu strigăte nesfârșite de „ura" și Trăiască Regele, Regina, Familia Domnitoare!

La urările d-lui general Rudeanu, spune M. S. Regele că e fericit că se află în mijlocul ofițerilor pe cari i-a văzut în fruntea soldaților, la defilare ei au dovedit cât sunt bine pregătiți pentru misiunea ce o au.

După masă M. M. L. L. și A. A. L. L. au coborît în curtea Cercului Militar unde s'au întreținut amical cu ofițeri. M. S. Regele făcând câteva glumue cu unii dintre domnii ofițeri pe cari îi revedea după multă vreme.

Așa, colonelului Stancov pe care-l cunoscuse slab și-l regăsise gras din cale afară i-a spus râzând:

— Unde ai adunat atâta bogăție!

Iar unui general care spunea că este ofițer din 1896, M. S. Regele i-a răspuns:

Și vrei să te lauzi cu bătrânețea? Sunt alții cari s'ar socoti tineri cu acest contingent!

După dejun, Majestățile Lor au plecat să viziteze moșia domeniilor Coroanei Româneşti, din jud. Orhei. In drum spre Româneşti, au fost întâmpinați de săteni îmbrăcați în haine de sărbătoare, cari au primit pe Suverani cu urale.

La orele 6 Suveranii au revenit în localitate, iar la orele 6 jum. trenul regal a părăsit Chișinăul în mijlocul însuflețirii indescriptibile a numeroasei asistențe.

Pretutindeni, Majestățile Lor au fost obiectul călduroaselor ovațiuni și aclamațiuni de simpatie a imensei mulțimi ce staționa pe toate străzile pe unde a trecut cortegiul regal.

La gară au fost o insuflețire de nedescris.

Populația a încunjurat câte patru cinci chilometri, —pentru a încunjura zecile de cardoane pe care organizatorii au avut grijă să păziască pe suverani, —și au venit în număr covârșitor de mare să vadă pe suverani.

D. V. Păun.

Nu facem altceva, decât a trezi, a indică, a îndrumă. Intindem arătătorul încotro e frumosul, adevărul, lumina; cititorul care găsește într'ânsul simțire pentru aceste limanuri albe, să pornească voios într'acolo. Dacă din miile de cititori, vom isbuti a zmurge unul singur din pâcla publicațiunilor ușuratice adusându-l pe cărările luminii, răsplata noastră va fi deplină.

M. S. Regele Ferdinand I a împlinit 60 ani.

Ferdinand, Victor, Albert, Meinrad de Hohenzollern al doilea fiu al principeluî Leopold de Hohenzollern și nepot de frate al Regelui Carol I, s'a născut la 24 August 1865. El a urmat studiile gimnaziale la Dusseldorff; studiile universitare la Tubingen și Leipzig; iar cele militare, la Casse'. Principele Ferdinand a înaintat apoi în regimentul I de gardă din Potsdam, cu gradul de sublocotenent. In anul 1882, tânărul Princepe Ferdinand a sosit în București. Abia sosit în țară, Principele Ferdinand a prins simpatie față de poporul român, care peste puțin timp s'a transformat în dragoste. Studiile de limba și literatura română le-a urmat dela 1883, sub conducerea profesorului Vasile Păun. Principele Ferdinand a devenit moștenitor prezumtiv al Coroanei, numit prin decretul din 18 Martie1889: „Alteță Regală, Principe al României" și apoi a fost înscris în apelul nominal al Senatului.

La 14 Noembrie 1886 a intrat în cadrele armatei cu gradul de sublocotenent, în regimentul 3 de linie; la 19 Martie 1889 apoi a fost înaintat locotenent.

In ziua căsătoriei sale cu Principesa Maria de Edimburg (1892), Principele Ferdinand a fost înaintat la gradul de maior apoi la 1 Ianuarie 1895—locot.-colonel; la 28 Noembrie 1895—colonel. La 8 Aprilie 1898 Principele Ferdinand a fost înaintat general de brigadă; la 10 Mai 1904 general de divizie; la 7 Aprilie 1911 general de corp de armată; apoi inspector general al cavaleriei inspector general al armatei.

In campania din Bulgaria (1913) Principele de Coroană Ferdinand a fost numit camandant suprem al armatei. In această calitate El a trecut Dunărea pe la Zimnicea în fruntea oștirei române.

Regele Carol I, murind la Sinaia, în ziuade 27 Septembrie 1914, Principele moștenitor Ferdinand s'a urcat pe tron depunând jurământul, în sala Adunării Deputaților, la 28 Septembrie 1914.

Regele Ferdinand I a înțeles care este datoria sa, iar sentimentele de „bun român" cu prisosință le-a manifestat. România declarând războı Austro-Ungariei, la 14 August 1916, a luptat alături de aliați, pentru cauza dreptului și a civilizației și pentru liberarea fraților români subjugați. Regele Ferdinand a condus oștirea sa în crâncene bătălii, dând pilde tuturor în ce priveșteîn deplinirea cu vrednicie a datoriilor către patrie.

In Martie 1917 într'un înalt ordin de zi adresat oștirei, Regele a promis că va da pământ țăranilor și a dat.

Cu prilejul proclamării unirei Basarabiei (27 Martie 1918) Regele Ferdinand a trimis următoarea telegramă președintelui Sfatului Țării din Chișinău:

„Cu o adâncă emoție și cu inima plină de bucurie am primit știrea despre spontanul act ce s'a săvârșit la Chișinău. Sentimentul național ce se deșteaptă atât de puternic în timpul din urmă în inimele Moldovenilor de dincolo de Prut a primit prin votul înălțător al „Sfatului Țării" o solemnă afirmare; un vis frumos s'a înfăptuit. Din suflet mulțumesc bunului Dumnezeu că Mi-a dat în zile de restriște să văd după o sută de ani pe frații basarabeni venind iarăș la patria mamă. Aduc prinosul Meu de călduroase mulțumiri domniilor voastre și „Sfatul Țării" a cărei patriotică sforțare a fost încoronată de succes. In aceste momente solemne și înălțătoarea pentru patria de aci înainte comună. Vă trimit la toți cetățenii din România de peste Prut, regescul Meu salut, înconjurându-vă cu aceeaș inimoasă și caldă iubire părintească".

La 60 ani și 11 de domnie și încununată de isbânda neamului nostru, poporul de aci roagă pe Atotputernicul Să,L ție sănătos încă mulți ani, spre binele și fericirea țării.

D. V. Păun.

Generalul V. Rudeanu.

Din ziua când a lua reşedinţă în oraşul nostru, am voit să făcem cunoscut populaţiei personalitatea acestui distins ofiţer. Ne-am răzgândit, zicându-ne: noi din vechiul regat cunoaştem toate meritele generalului Rudeanu; cât pentru fraţii de aci ne-am gândit, că cea mai bună recomandare — fie ea puţin mai târzie— trebuia să o facă însă-şi acţiunea Comandatului.

Astă-zi populaţia de aci a văzut la lucru pe generalul V. Rudeanu, nu ne mai rămâne de cât să complectăm cu câte-va amânunte.

Generalul Rudeanu — unul dintre cei mai superiori şi destoinici ofiţeri generali, ai armatei noastre este diplomat al multor şcoli superioare; a fost unul din cei mai valoroşi diplomaţi ai şcoalei politechnice din Paris. Om de o cultură adâncă, totatât de cunoscător în technică pecât şi în filosofie şi literatură.

Generalul Rudeanu, începe însă să fie cunoscut de marele public numai în timpul războiului, când ca reprezentant al armatei române la Paris, a ştiut prtn tactul său, prin prieteniile pe care şi le creiase printre aliaţi şi printr'o pricepută muncă să aprovizioneze—mereu la timp—armata română cu materialul de război de care duceam lipsă.

Rolul generalului Rudeanu la Paris era atât de delicat, şi în acalaş timp de o atât de mare importanţă, în cât datorită numai diplomaţiei sale, a putut să corespundă celor mai grele misiuni.

Moldova dela Nistru.

**Pe plaiurile tale scăldate în lumină
În pace-şi duce viaţa blajinul moldovean,
Trezit la viaţă nouă, el ţărei dragi închină
Iubirea ce-închinase pe vremuri lui Ştefan**

**Doinesc în pace Codrii Orheiului, ce-odată
Văzut-au mândra oaste a lui Ştefan cel Sfânt,
Soroca şi Hotinul se-îndeamnă laolaltă
Să nu mai lase cnutul stăpân pe-acest pământ.**

**Doinesc în pace Codrii şi văile răsună,
Căci neamul îşi serbează minunea învierei,
Şi la chemarea ţărei, flăcăii se adună,
Să lege jurământul sub steagul liberărei.**

**Te-ar vrea din nou străinul, ţi-ar vrea din nou
Comoara,
Şi holdele bogate şi blândul tău popor,
Ce-i pasă lui că-în lupte, crud sângerat-a ţara,
Ce-i pasă de porunca din Cartea ginţilor?**

**Dar nu-i pe lume demon să poată să te smulgă,
Şi să mai frângă-odată al patriei pământ,
De-ar fi, al nostru sânge, în valuri iar să curgă—
— Uniţi suntem în viaţă, uniţi şi în mormânt.—**

**Încinge dar cununa de mândră sărbătoare
Şi bucură-te astăzi de bucuria ţărei,
Că scris e-în Cartea Vremei, că Dacia nu moare
Cât nu seca-vor toate adâncurile mărei.**

**A noastră-ai fost de-apururi, şi mâna grea streină
De-a prins un secol, lanţuri de trupul tău rănit,
Azi lanţurile-s rupte şi-în degetu-ţi anină,
Inelul de logodnă, prin sânge făurit.**

**Te-ar vrea din nou duşmanul, dar azi ca-în vremi
străbune
Un neam îţi stă de pază, un neam în ajutor,
Şi când prin glas de clopot, durerea ne vei spune,
Muri-va pentru tine, un rege şi-un popor.**

**Eşti trup din trupul nostru şi-a noastră ve-i rămâne,
De s'ar scula din moarte şi hoardele barbare,
Căci jurământ făcut-au, azi oştile române,
Nimic să nu se piardă din România mare.**

**Pe ţărmul ce-ţi încinge Câmpiile bogate
Pe veci, de strajă fi-va al nostru grănicer,
Şi braţu-i pentru duşmani va fi isvor de moarte,
Cât fi-va zi pe lume şi-un soare sus pe cer.**

**Încinge dar Cununa de mândră sărbătoare,
Şi bucură-te astăzi de bucuria ţărei,
Că scris e-în Cartea Vremei că Dacia nu moare,
Cât nu seca-vor toate adâncurile mărei.**

TRAIAN MACOVSCU.

Sprijinitorii revistei noastre

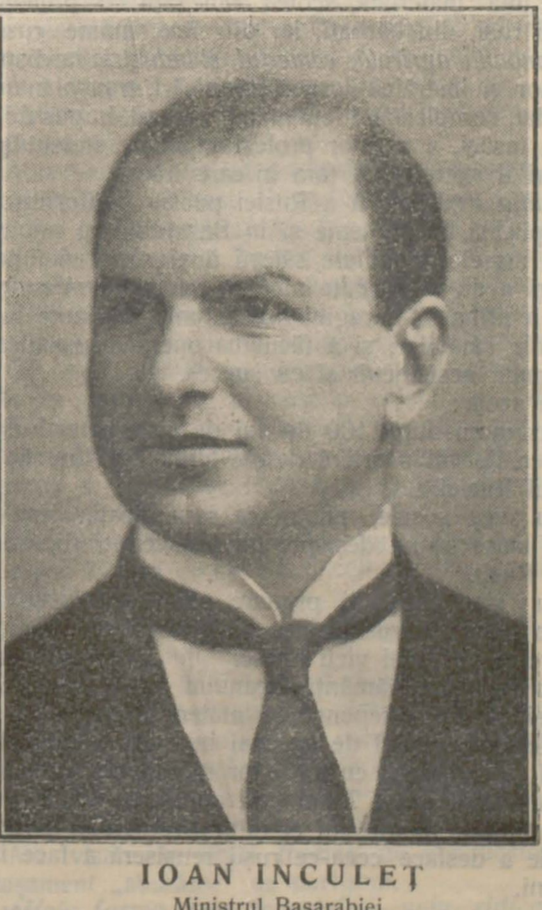

IOAN INCULEŢ
Ministrul Basarabiei

Şapte ani de acţiune românească după o sută de rusificare

BASARABIA INTRE ANII 1918—1925.

Credinţa Creştinească, sau şi mai bine zis asemănarea în a crede în Dumnezeire între moldovean şi rus *a fost instrumentul cel mai de seamă,* de care pravoslavnica Rusie s'a servit, pentru a ne răpi Basarabia acum 100 ani, şi tot în numele creştinătăţii şi prin *ortodoxie,* a lucrat în măsura ce i-a fost cu putinţă pentru rusificarea Moldovei de la Nistru. Din fericire însă *ortodoxia moldovenească* prin slujitorii ei, tot ea a fost aceia care în cea mai mare măsură, mai dârj, şi mai multă vreme, s'a opus şi ne-a păstrat aproape 100 de ani limba, datinele şi obiceiurile.

Totuşi, instrumentul acesta, de sigură lucrare în masele populare (de şi cel mai târziu) cedase şi el, în cât a trebuit ca bunul Dumnezeu să aducă evenimentele cunoscute, pentru a ne scăpa fraţii moldoveni greu primejduiţi, din ghiarele morţii naţionale.

Anul 1918 trebue proslăvit de credincioşii creştini cu limbă şi datine româneşti, căci este anul care a adus păstorilor românismului oile ameninţate de pierea naţională, pieirea moldovismului dintre Prut şi Nistru.

Administraţia, şcoala, armata, economia şi poliţia erau instrumente de mult intrebuinţate în scopul rusificărei oraşelor mai întâi şi a satelor mai apoi

Ast-fel:

In *Administraţie* nimeni nu era primit până nu dovedea că şi-a apropiat limba şi cultura rusească, şi că în complectă măsura şi-a rusificat şi sufletul — Dacă cea mai mică îndoiala exista, atunci era trimis în depărtate centre ruseşti, spre a-şi complecta rusificarea sufletului.

Prin armată, în timp de 7—15 ani, dacă Ioan, moldovan, nu devenea Ivan Şordea, atunci era vai şi amar.

Prin şcoală, pe lângă restricţiuni, pentru bărbaţi şi încurajarea pentru fete, apoi exercitând o presiune morală şi una materială, scotea renegaţii cu pretenţii de perfecţi ruşi, din bărbaţi, iar din fete, mame rusoaice.

Economia agricolă, comerţul, şi industria la dispoziţia străinilor şi instrăinaţilor, cu colonizări, transplantări etc. au ajutat, complectând fenomenul natural, impus de exercitarea însăşi, a acestor profesiuni, cari indentifică pe cei cari îl exercita cu ţara în care trăesc

Poliţia tradiţională a Rusiei pentru teritoriile cucerite aplicată cu sfinţenie şi în Basarabia şi anume, de a lăsa maselor populare săteşti iluzia unei vieţi patriarhale, şi a nu le permite nici un fel de manifestare politică, a prins în miragiul acesta, minţile ţinute în intuneric ale sătenilor, şi a făcut ca opera de rusificare să fie urmată nestânjenit şi cu succes.

De aceia:

Basarabia după 100 de ani de guvernarea rusească, nu avea de cât o arteră de căi ferate, cu direcţia către Centrul Rusiei.

Nu avea şosele, pentru ca comunicaţia lesnicioasă dintre mase să nu deştepte interese contrarii, celor ale marei Rusii.

Nu i s'au dat şcoli primare, pentru ca săteanul moldorean (chiar în ruseşte) să nu priciapă rosturile de guvernare şi ale unei vieţi libere.

Nu i s'a dat pământ săteanului din Basarabia spre a nu-şi căpăta independenţa materială care ar fi putut să-i deştepte gustul de un mai bun trai şi mai ales interesul şi legăturile cu fraţii lor moldoveni.

Din 1918 în cei 7 ani cari au urmat până astă-zi, revine fraţilor moldoveni şi tuturor românilor greua sarcină de a desface ceea-ce ruşii reuşiseră a face în cei 100 ani.

Am avut de luptat cu greutăţi imense cu atât mai mult cu cât stăpânii de 100 de ani nu se dădeau învinşi, iar condiţiunile neprielnice ale anilor secetoşi, cari făceau să sufere din greu agricultura şi cu ea intreaga economie, comerţul şi industria, cântăreau mult în favoarea adversarilor.

Luptând cu toate aceste greutăţi, s'a reuşit totuşi ca în acest scurt interval de timp, să se înfăptuiască opere remarcabile de acţiune românească. Ast-fel:

Marea arteră de C. F. R. a fost normalizată dându-i direcţia către centru ţărei româneşti şi stabilind legători importante cu celelalte centre de comerţ industrie şi economie ale României intregite.

Sateanul iobag, a fost transformat in proprietar liber, căpătând dreptul la munca sa, dreptul la viaţa liberă de stat, şi deschizându-i-se noi orizonturi.

S'au construit multe şcoli primare şi s'a organizat un învăţământ primar, pentru luminarea minţiii tineretului, biblioteci, bănci populare, cooperative de tot felul, pentru ajutorarea celor maturi.

S'au îngrijit drumurile şi podurile, sau construit şi se construeşte o reţea de şosele care să permită punerea în contact a maselor populare, pentru schimb de mărfuri, de idei şi de simţăminte.

S'a deschis larg, porţile culturei superioare şi pentru masele popolare, pentru luminarea complectă a minţii prin şcoli Superioare, Universităţi, Academii etc.

S'a chemat în administraţia, justiţie, finanţe etc., toate elementele de valoare locale, cari cunoşteau starea locală a lucrurilor şi a sufletului localnicilor şi li s'a dat pentru armonizare şi unificare Consilieri şi funcţionari în sub ordine.

S'a chemat la viaţa de stat pe ori cine s'a simţit că este capabil a contribui cu o faptă bună, iar de la manifestaţiunile politice şi publice, nu a fost oprit nimeni atât timp cât nu a atins ideea de stat român.

S'a dat termenul redus, de 2 ani pentru înstruirea tineretului în meşteşugul apărărei ţărei şi s'a făcut din serviciul militar obligator, o şcoală de cultură şi patriotism.

In sfârşit s'a aplanat şi conflictul între elementele bisericei, cari trebuiau întoarse din calea ce li se impusese de trecuta stăpânire.

Cum acestă mareaţă operă naţională nu se putea face fără profesor, preot, inginer, doctor, *perceptor,* soldat grănicer, *jandarm,* etc, se înţelege că de inţelepciunea şi priceperea lor a depins ca opera de inversare să se facă cu multe sau mai puţine dureri pentru unii cu multe sau mai puţine bucurii pentru alţi.

Pădure fără uscături nu există, caravană care să treacă şi să n'o latre câinii, nu se poate, naştere (chiar renaştere) fără dureri nu s'a văzut, de aceia se explică, sgomotul mare ce s'a făcut în jurul chestiunei Moldovei noastre scumpe dintre Prut şi Nistru, de aceia s'au auzit ţipete în cele 4 colţuri ale lumei, şi tot de aceia se cere ca noi românii, să ne dăm marea osteneală de a pricepe adânc problema aceasta iar sufletul basarabean greu încercat şi chinuit de cei 100 ani de răstrişte, să-l lecuim cu blândeţe iar cangrena să o tăem fără milă.

Cu toţii să ne dăm mână, şi să căutăm a fi, medici iscusiţi, întrebuinţând numai mijloace civilizate, să operăm şi în viitor cu energie, dar cu cât mai puţine dureri

D-r. Stelian.

SUB RUȘI

Amintiri din anii mişcării naţionale 1905—1918.

ANII COPILĂRIEI.

Insetat de tot ce e moldovenesc, ascultam cu luare aminte şi cu drag poveştile bunicăi mele, o moldoveancă dârză, cucoana Elisabeta, fiica preotului dela biserica sf. Haralampie, din Chişinău, părintele Avrami Damaschin. Smeii, fât frumos, balaurii „Sfânta Vineri", „sfânta duminică" etc... mă făceau să uit şi de mâncare şi să nu dorm nopţi întregi.

Vadu-lui-Vodă, un sat frumos, aşezat pe malul Nistrului... cu o luncă pe acest mal şi cu livezi pe celalt mal, cântece melodioase moldoveneşti, plimbări în luntre, trecerea „înnot" dincolo, la Pârâta, moş Ştefan, după mere... Acolo, în acea localitate poetică am petrecut copilăria am învăţat a iubi cântecele şi neamul din care fac parte.

Şcoala. Un aşezământ al inchiziţii pentru micii vlastari moldoveneşti. Mamele speriau copiii: fii cuminte, taci—că te dau la şcoală!

Buchernam într'o limbă pietroasă, necunoscută. Fraze ciudate. Gramatică cu „iati", „tverdâi znac" cu „i s tocicoi" şi multe multe năzdrăvănii, pentru care trebuiam să „mâncăm batae" de la „gosn uciteli". Rugăciuni în limba slavonă, ceasoslov, gramatică slavonă, religia cu „catehizilul" ei ne omora.

Ură... O ură grea aveam faţă de „şcoala" această moartă şi ucigătoare de energie de iniţiativă.

O rază de lumină a pătruns în întunericul vieţii mele: am găsit la un mocan din „piaţa nouă" a Chişinăului, o cărticică cu cântece moldoveneşti. Era o comoară. Bucuria n'avia capăt.

Unele din aceste cântece, după spusa mamei, le cânta tată-meu Fanachi Tudor. Nu-l ţin minte: ne-a părăsit, pe când eram micuţi. O fire neastâmpărată. Cea mai mare parte din viaţa-i scurtă a petrecut-o dincolo, peste Prut, unde îl chema sângele. Oaspe în Basarabia, venea numai ca să cânte cântecele patriei adevărate—fiilor înstrăinaţi. Nu mai ştia de hotar: trecea Prutul când şi—cum vrea.

Intr'o toamnă neguroasă, rece, valurile tulburi, pline de furie turbată, l'au luat pentru totdeauna. Zace pe malul drept al Prutului, în Moldova iubită de el.

L'am pomenit mai târziu:

Mormântul tău e peste Prut,
Simbolul visurilor tale.
Iţi aminteşte de trecut
Ecoui doinelor din vale...

. . . .

Prutul... Avea ceva misterios, fermăcător atrăgător. Priveam de pe malul stâncos din apropierea satului Costeşti (Bălţi) la minunata priveliştea de „dincolo". In albastrul nemărginit să pierdeau dealurile Moldovei... Nu cutezam să nădăjduesc că voiu calca cândva pe acel pământ sfânt

In cântecul melancolic—duios cântat pe cellalt mal de o tânără ţărancă auziam chemarea, care nu murea niciodată.

„Vino la noi, vino!.."

Praful ridicat de caii grănicerilor ruşi cari veniau nebuneşte, m'a trezit, m'a redat realităţii.

Chişinău... Aici am făcut studiile... Mă prăgăteam pentru o carieră militară, bogată în impresii... Temperamentul furtunatic îmi cerea un teren larg, un spaţiu, un nemărginit...

Soarta nemiloasă mi-a urzit o viaţă de provincii. O viaţă palidă într'o lume veche, înapoiată.

Malu-Togatin. Un sat de pe malul Nistrului.... Aici am făcut apostolat mai mulţi ani. In vilele lui V. V. Ianovschi, din apropiere, între verdeaţa luncei, unde se adunau vara mai multe familii de intelectuali, din Chişinău, am trăit dulcele clipe de visuri şi luptă...

Mai multe seri frumoase le-am petrecut în societatea prietenilor Alecu Mateevici şi S. Costinovici...

In 1904 scot la lumină „Haiducul", o poemă în versuri. In 1905 cartea de versuri „Nopţile iubirei".

Sub farmecul necontenit a muzicei valurilor, îmbătat de ilusii, am gustat din fericirea iubirei necondiţionată...

Natura... tânăra tovarăşă de luptă... Ca mulţumire nu i-am dat dacât entuziasmul cântecelor mele.

1905. Un an fatal, un an de „premenire" pentru Rusia... Manifestul din 17 Octombrie a slăbit lanţurile...

E anul redeşteptării popoarelor. Luptau două lumi, două puteri: lumina cu întunericul...

Se auziau glasuri de trezire şi aicea... ele erau puţine şi slabe, la început nedesluşite, neînţelease pentru mase...

V. V. Ianovschi, proprietarul moşiei Vadu-lui-Vodă, ne-a adus marea veste despre apariţia „Basarabie", prima gazetă moldovenească, care ne aducea bucuria redeşteptării naţionale... Condusă de tineri entuziaşti idealişti I. Pelivan, E. Gavriliţă, Pan Halipa, Sergiu Cujbă fraţii Inculeţ, şi alţi.

Boerul rus Ianovschi o subvenţiona şi el... Această foaie scrisă pe înţelesul tuturora a fost primită cu cea mai mare bucurie de suflarea moldovenească.

Străbătea în adâncuri, trezind la viaţă.

Visam cu poetul Mateevici la un cerc al scriitorilor basarabeni—„ca să cerceteze adâncurile necercetate de nimeni ale trecutului nostru bogat". Basarabia—sfinxul viu al generaţiei ne cerea muncă.

Valurile reacţiunei din 1907—1908 a înghiţit şi cele puţine, ce rămăsese din „manifest".

Au isgonit limba moldovenească din seminar şi şcoala eparhială.

S'au stins luminiţele „Viaţa Basarabiei" a lui Nour A. şi „Moldovanul" lui Gh. Madan. S'a lăsat o noapte grea peste întreaga viaţă a Basarabiei S'au risipit pionerii mişcării naţionale... Chiar şi modestul arhimandrit Gurie redactorul Luminătorului era exilat...

Păstrez scrisorile ce mi-au fost trimise din pustiul de lângă marea Albă.

Abia—abia mai sclipea *Luminătorul*, redactat de vrednicul părintele Const. Popovici. Aici mai găsiam adăpost noi tinerii scriitori Al. Mateevici, I. Friptu, Teodor Inculeţ, Speranţa Tudor, Sava Dănilă, Ioan Radulescu, subsemnatul şi alţii, rămaşi în Basarabia.

1908. Frământări puternice în centrul Rusiei... Duma imperială chema la luptă pentru răsturnarea regimului.

O viaţă agitată cu prigoniri, percheziţii. In zilele grele de desnădejde, primesc o coletă cu cărţi româneşti. Erau trimise de „dincolo", de „liga culturală" de sub preşedinţia d-lui profesor N. Iorga... Un abecedar, o istorie a românilor, proză şi poezii de Alexandri, Eminescu şi alţii.

Erau binevenite, fiindcă duceam o lipsă complectă de aşa ceva. Citeau cu bucurie flăcăii mei din sat şi unii din învăţători.

1912. E tulbure arizontul Europei... însă anul acesta e plin de făgăduinţi.

„Germania — la Petrograd, Austria la Chiev, iar România, acupând Basarabia, la Odesa," ziceam noi.

Visurile ne păreau atât de realisabile, credinţa atât de tare încât nu mai încăpea nici o îndoială.

Indrăzneala atingea culmea: — spuneam pe faţă ruşilor: „Basarabia nu va mai fi a Ruşilor".

Mă visam în rolul frumos de conducător al unui detaşament „sburător" de partizani.

„*Voiu forma, cete de voinici... voiu ridica steagul*

neamului sus Mândru va fâlfâi de deasupra satelor desmoștenite și orașelor înstrăinate.

„La lumina rugurilor uriașe cari crescând și transformându-se in ocean, vor cuprinde intreg teritoriul dintre Prut și Nistru, voi spune asupritorilor, că a sosit ceasul răsplătei, ia ajuns blestemul unui neam obijduit și că vine răsbunarea..

„Limbele furioase ale focului vor ajunge la cer și ca, răsbunător al străbunilor cari în umilință au plecat genunchiul voi cânta imnul măreț al triumfului de biruinți...“

Erau indiferenți ne duceam de unde am venit, ce ne pasă nouă. Rusia e mare.

Nu voiu uita cum într'o bună zi, tânara și simpatica fată Jerea Gladâșeva originară dela Curse, din Rusia centrală, care în acel an absolvisă liceul (No. 1) din Chișinău, declară:

„Eu, una, merg cu voie... Haine bărbătești, armă, un cal bun... pumnal,.. Voiu luota in rândurile voastre de eroi partizani — pentru... distrugerea despotismului rus care apasă asupra neamurilor.

Voiu ajuta ca să smulgeți frumoasa țară din mâna străinilor...“

Ca in poveste.

Electrizat, inspirat de tot ce auziam, m'am hotărît la ceva, ce se potrivea cu planurile mele.

Era în zile frumoase de primavară...

In Chișinăul rusificarii neruşinate se pregăteau pentru *„marea serbare a alipirii Basarabiei la Rusia“.*

Profund revoltat de obrăznicia oficialilor, il conving pe tânărul Constantin Costantinovici, fiul preotului dela Menjir, să scotea la lumină o foaie moldovenească, care era necesară pentru moldoveni. Tipărim „Făclia Țării“ scrisă de mine și Speranța Tudor. Era un manifest—protest scânteia care trebuia să aprindă focul cel mare de ură în sufletele moldovenești.

Iată ce scrie despre acea foaie d-l Erbiceanu, Vesp, fost Prim-președinte al curții de apel din Chișinău: *).

„Pe când inalții demnitori, cu polcovnicul de cazaci (arhiereul Serafim) în frunte, sorbeau cu nesați cupele la ospățul răstignirei neamului moldovenesc, scăpărări de fulger despică deodată hăul intunericului rusesc prevestind zorile altor vremuri.

Ce să intâmplase?

„Un grup de tineri moldoveni, infruntând cu curaj mucinicesc urgia poliției țariste, se trudeau din greu la tipărirea in taină a unei publicatiuni cu slove chirilice, dar pe limba moldovenească, numită „Făclia Țării“ scoasă la lumină ca o protestare contra sărbătorirei incătușerei norodului moldovenesc A fost in'dăia și singura făclie aprinsă în Basarabia cu acea ocazie; ca să lumineze o clipă noaptea adâncă, ce apasă suflarea românească dintre Prut și Nistru.

Indemn:

„Sculați a țării luptători!
In noaptea grea ce ne cuprinde
Făclia țării să aprinde
Pân' la scânteele de zori.

. . . .

Haideți spre bine, luminați,
Cu inimi moi și infocate.

Noi vrem schimbare și dreptate
Și vrem viață fără laț.

. . . .

Nădăjduind, *spre viitor*
Sarmanii — robii sar abate,
Trezind ungherile uitate
Cu cântul 'nduioșat al lor.

*) Revista „Cuvântul dreplății“, an I No. 2.

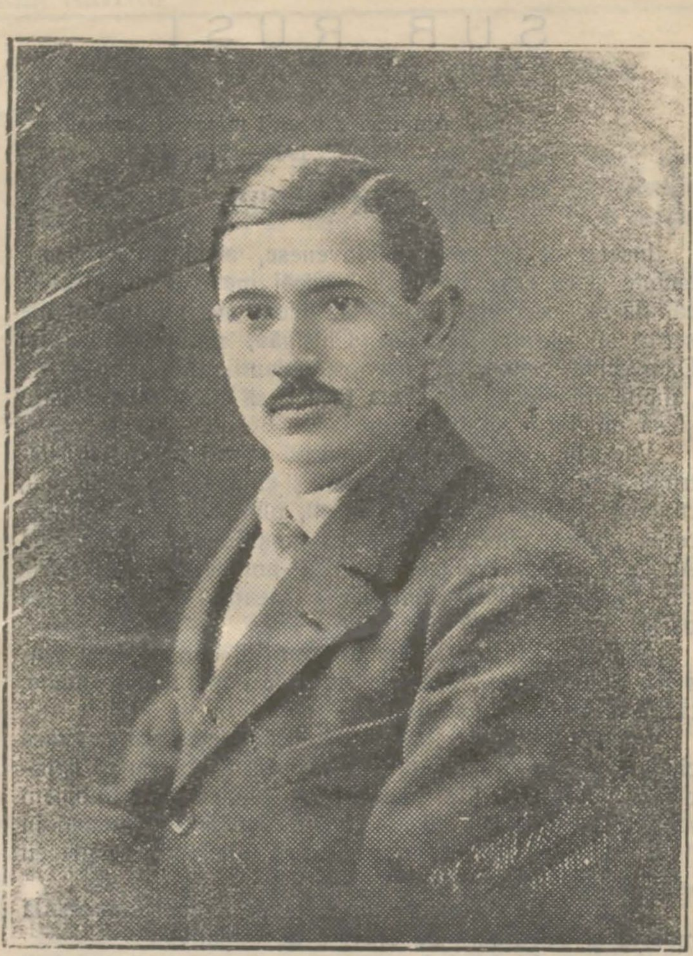

Gherman Vas. Pântea.

Născut în comuna Zahaicani, jud. Bălți, face școala medie în Bălți, școala Normală din Bairamcea Cetatea-Albă, școala militară din Kiev, ese ofițer și e trimis pe frontul Român. După aceasta vine în Chișinău, și ajutat de alți fruntași moldoveni, înființează Comitetul Central Militar Moldovenesc de pretutindeni, conducându-l în calitate de președinte. Impreună cu alți capi ai mișcării naționale, organizează armata moldovenească. La 21 Oct. 1917, convoacă un mare congres al ostașilor moldoveni din întreaga Rusie, care determină autonomia Basarabiei și pune bazele Sfatului Țării, alegând din sânul său 44 de deputați. A fost ministru de războiu în timpul Republicei Moldovenești, secretar general al ministerului Basarabiei, inspector general ad-tiv, primar al Chișinăului, deputat în toate legislațiile, actualmente vicepreședinte al Camerei Deputaților și Președinte al Camerei de Comerț. E decorat cu multe ordine române.

Și mustră pe intelectuali, amintindu-e de datoria ce-o au:

„Nu uitați de neamul molvovenesc care e intunecat și merge in coada tuturor nororoadelor. Scrieți moldovenește, citiți și răspândiți *Făclia Țării*".

In notița „Arhiereul ne laudă“ face observație arhiereului, care ne lăuda intr'un articol de jurnal:

„Basarabenii, după cum mărturisiți, sunt buni, blânzi... D'apoi de ce dară îi obijduiți? De ce nu le dați dreptul de a avea in moldovenește școală, judecătorie, etc.? De ce îi lasați fără cărți în limba lor?... Aveți bunătate!...“

Articolul tulburător de liniște a marilor satrapi era *O sută de ani*, semnat de Iurii Amoro — (pseudonimul meu de pe atunci) I-l redau:

„Turcii 's alungați. Vameșii lor nu mai sărăcesc norodu. Legea nu-i în prigonire... însă e rău: moldovenii 's intunecați, lasați fără carte, fără gazetă. Nu mai știu ei saracii ce să mai face pe lume. Vinul și rachiul e singura lor bucurie. Moldovenii invațați — preoții, învățătorii, doftorii etc., toți au uitat de moldoveni. Țara e cuprinsă de intuneric ci și o sută de ani înapoi. *Școli sunt, da îs rusești.* E drept că trebue să știi *oleacă* și ceva ruseşte pentru moscălie, însă aceasta *nu înseamnă că*

Susţinătorii" Revistei.

N. BIVOL
Energicul Primar al Chişinăului.

limba moldovenească să fie alungată din şcoală... Moldovanul e mut la judecată, nu înţelege nimic ruseşte şi nu-şi poate lămuri dreptul şi-şi pierde procesele. *Suta de ani să serbează în sate şi oraşe, dar de cine?... Nu de moldoveni!*

„Ei n'au serbat. Au serbat boerii, cari au primit medalii (decoraţii) dela împăratul, cinovnicii, nemţii, ovreii şi alţii, cari n'au nici o legătură cu Basarabia.

Moldovenii de peste Prut cari sunt invaţaţi deştepţi, au trimes Rusiei protest—nemulţumire, pentrucă şcoala şi limba moldovenească îs strîmtorate. Ei bolesc pentru că noi sântem neînvaţaţi, mergem în coadă cu noroadele cele salbateci calmâcii, samoezii, iacuţii, ţiganii, cari n'au nici carte nici gazetă. Românii de peste Prut s'au strâns şi au slujit *panahidă* pentru basarabenii căzuţi in Manciurea, în bătalia cu Japonia — pentru cei 14 mii de moldoveni morţi.

Au pus pe la case steaguri de doliu Au făcut unire intre moldovenii din toate ţările, ca să lărgească învăţătura intre moldoveni...

Făclia ţării n'a ajuns acolo unde o aşteptau acei mulţi din întunericul nesfârşit: a fost confiscată. Numai câteva exemplare au scăpat de vederea calăilor şi au făcut plăcerea unor prieteni. Autorul şi editorul au fost luaţi în primire de către jandarmeria rusă... Guvernatorul Basarabiei, generalul von Ghilhen, un neamţ uscat şi sever, m'a primit rece, m'a mustrat, iar după răspunsul meu sincer şi calm „că n'am vroit decât binele unui popor, din care fac parte s'a muiat şi m'o sfătuit părinteşte: „să nu mai faci"... Ceva mai răutăcios a fost Ştefan Cociorvă directorul cancelariei: „*du-te în România, pe care o lauzi, nu sta aici în Rusia*" î-mi zicea el. Polcovnicul de jandarmi m-a primit oficial calm. S'a purtat corect, n'am ce zice. Ba încă m'a sfătuit să fac „declaraţia" ce-o făceam, „mai cârnită", „ca să nu te incurci mai rău"...

Articolul din lege, sub care cădea „vina" suna: „Exil în Siberia—pe viaţă"... sau: „pedeapsa cu moarte". Şi una şi alta erau destul de bune.

Costinovici avea înfăţişarea de mucenic: galben tras la faţă, ca după o boală grea.

„Fugim peste prut" hotări el.

Nouri mari negri-gri apasau asupra imperiului „ursului alb"... Era semn de furtună apropiată. Aceasta ne-a isbăvit de pedeapsa grea.

Guvernatorul a pus dosarul nostru „sub postav" cum ziceau ruşii. Ne-a amnistiat... m'am ales numai cu cinstea de a fi „supraveghiat permanent".

Visurile nu s'au realizat decât în 1917.

Insă noi continuam activitatea de trezire a poporului. Pregăteam terenul. Făceam „cetiri" în moldoveneşte, răspândeam pe la sate cărţi şi calendare moldoveneşti (scoase de învăţătorul C Popescu), scriem la *Luminătorul, cuvânt Moldovenesc*, care a început a apare prin anul 1913, condus de Halipa, Alexandri, Murafa etc. Aici a început a se concentra tot ce avea naţ'a mai bun.

Scot „Revista începătorilor", şi „Generaţia noastră" (1911—1913), în ruseşte, însă cu caracter local: publicam povestiri din viaţa basarabeană, proverbe moldoveneşti, traduceri din româneşte. Străbătea în mai multe centre Ruseşti. Să stâng şi în juru său tineretul scriitor basarabean. Scoatem cu Costinovici „Lira Basarabiei" (Nr. 1 şi Nr. 2)... Gr. Constantinescu editează foaia „Glasul Basarabiei"...

Arhimandritul Gurie tipăreşte „Abecedarul moldovenesc" şi „Religia" pe care le pun „înfruntând urgia" şefilor în practică in şcolile unde predam... Cu ce bucurie copiii învaţă în moldoveneşte!

Zori zilei se arată. Cerul posomorît s'a inceninat... Aşteptam, ca în săptămâna patimilor, ziua *invierii*.

1914. Furtuna răsboiului ne-a înşfăcat şi aruncat pe fronturi. Departe de ţărişoara natală, noi nu incetam de a crede in indeplinirea visurilor de un secol: eram siguri că România va intra în răsboiu pentru a ne scăpa de străini.

1916. O vară frumoasă liniştită...

Eram în regiunea Stanislavului. In strîmtoare dela Miculiciu, de lângă Deleatin, scumpul meu Nistru râu al copilăriei, se scurgea printre lespezile netede, ducând apele-i curate în jos spre ţara mea indepărtată.

Subalternul meu polonezul Pan Brjostec, ofiţer şi el în slujba ruşilor, zicea:

„Nădejdea-e în voi, românilor (ştia că-s român) scapaţi şi voi, şi noi, Polonia". „Armata Română va hotărî soarta răsboiului", — îl incredinţam eu spunând şi ce ştiam şi ce nu ştiam despre legendară armată a neamului, care la 15 August a trecut Carpaţii intrând, cu triumf, în Transilvania.

Prietenul meu Brjostec s'a intristat: România e de partea Rusiei, răpitoare nesătulă!

In septembrie (1916) fiind în concediu vin la Chişinău si scot „Rumânscaia Muza" (Muza Românească) o carte de traduceri din poeţii României. E confiscată şi ea. Cele câteva zeci de exemplare, ce au putut scapa, le am pus spre vânzare în 1917, când nu mai exista scumpa noastră „bonă" — cenzura.

Prin octombrie acelaş an „intrăm" în România prin Iţcani... Clipe fericite! poate cele mai luminoase in viaţa-mi. Emoţionat profund, plin de pietate, am calcat pe pământul Sfânt al „făgăduinţei".

Şi oamenii şi satele cu căsuţele lor curăţele, cu fântânele cu cumpenele învechite, — toate, toate mi erau atât de dragi şi de apropiate cunoscute sufletului meu. La Fălticeni, fac cunoştinţă cu principele Sturza, colonel, prefectul judeţului, cu care trebuia să iau contact.

Petrec câteva luni în Paşcani... Luam parte, (împreună cu amicul Brjostec) la o vânătoare organisată de boeriul Miclescu... Domişoarele Miclescu de altfel vânătorese admirabile, nu numai de epuri — au impresionat foarte mult pe colegii ruşi, mai ales pe Pan Brjostec... Imi părea bine Mă mândream.

Noi moldoveni, ca'i ne inţelegeam cu fraţii de peste Prut de cari eram primiţi bine, o duceam ca acasă... Chipurile blânde de moldoveni simpatici: Costandache, avocat în Roman, Miclescu, Popovici, moşieri de pe lângă Paşcani, Savul, inginer-şef al comunei Iaşi, fraţii Eremia, ofiţeri, familia Trandabar, şi mulţi — mulţi alţi s'au pecetluit în sufletul meu pe veci.

Prin d-l Savul fac cunoştinţa cu familia Găvănescu.

Acolo, la un ceai familiar, trebuia să l întâldesc pe cunoscutul şi iubitul poet Al. Vlăhuţă.

N'a venit: era bolnav.

Am regretat şi regret, că nu m'a invrednicit cerul să-l văd. Peste un an s'a stins...

In serile lungi, de iarnă, Al. Nour, veşnic pribeag, ne povestea de viaţa regatului.

Martie 1917. Vestea senzaţională despre puternice lovitură de stat din Rusie ne-a bucurat foarte mult: era semnalul că noi, nu mai suntem ai Rusiei.

Odată cu prabuşirea tronului, s'a desprins şi s'a dus o lume veche, un trecut integ. Ştiam, simţiam în sufletul

nostru că nu mai reînvie, ce a murit odată cu iarna cea grea dela începutul anului 1917.

Treceau prin vechea capitală a Moldovei eşaloane de ostaşi, cari purtau tricolor la şepce şi ducând steagul strămoşesc, cântau „Deşteaptăte române".

In centrele Rusiei, la întruniri zeci de mii de ostaşi moldoveni, ceream autonomie pentru Basarabia.

In Basarabia, care câştigată şi un nume de „Vandea", începeau a se trezi din somnul greu de un veac. Se ţineau congresele, întruniri, scoteau rezoluţiuni energice,.. însă toate rezoluţiunile acestea rămâneau ne realizate: lipsia forţa.

Cei dela „Cuvântul Moldovenesc" P. Halippa, Ion Pelivan, T. Ioncu, V. Herţa, P. Gore, G. Buruiană, Gropa şi alţii, adunaţi sub steagul „partidului naţional moldovenesc„ se sbăteau în zadar, fiindcă în comparaţie cu elementele reacţionare ruse, cari erau la cârmă nu dispuneau de mijloce puternice ca să treacă la o acţiune serioasă. Nu prea aveau rădăcini adânci în mase, mai cu seamă în cele dela oraşe.

Pământurile se exploatase de venetici, cinovnicii ruşi se simţiau ea în slujba ţarului „ego velicestvo", nici nu vroiau să audă de vr'o schimbare, moldovenizare.

Copii moldovenilor se chinuiau în şcolile ruseşti. „Intelighenţia" şi presa, întreaga presă basarabeană, afară de „Cuvântul Moldovenesc" şi „Luminatorul", nu făcea decât combatea cu furie orice începuturi de romanizare, orice mişcare naţională.

Ne trebuia sforţările enorme, neomeneşti şi energie ca să rupem zagazurile, rusificării.

A trebuit să vină o fortună, un şivoiu clocotitor, care să măture, să spele tot gunoiul de uzurpător.

Starea aceasta mai mult decât jalnică, m'a revoltat ca şi pe mai mulţi din tovarăşii mei dela front:

„Pentru ce, pentru cine am suferit şi am vârsat noi sângele nostru moldovenesc?".

Tânăr nerăbdător, scriu şi tipăresc în câteva mii de exemplare o strigare către modloveni, intitulată *„Pământ şi voie"*.

Nu cerşiam mila stăpânilor, ci ceream în mod hotărit, milităreşte, cele cuvenite poporului meu, de care era lipsit şi i se refuza ob-aznic chiar în zilele de sărbătoare ale slobodei. „Pământ şi voe" a avut un răsunet puternic în rânduleri ostaşilor.

Veneau ţarani dela ţară şi ostaşi — delegaţi dela fronturi cerând îndrumări.

In Iulie 1917 din iniţiativa tânărului şi energicului ofiţer Gherman Pântea în Chişinău se *pune temelia Comitetului Central al soldaţilor şi ofiţerilor moldoveni din întreaga Rusie, care avea menirea să unească într'o singură organizaţiune de forţă toate nucleele moldoveneşti din Rusiei şi dela fronturi.*

Acest Comitet Central desfăşoară o activitate uriaşă, intinzând rădăcinile în adâncul păturei moldoveneşti şi din părţile de peste Nistru locuite de români. In scurtă vreme, ia cârmă ţării din mâna străinsurei internaţionale numită „sfatul soldaţilor şi muncitorilor.

Ruşii având scopuri ascunse de rusificare inundau Basarabia cu feldefel de cărţi şi gazete. Ne trebuia şi nouă. militarilor moldoveni, un organ de propagandă moldovenească, Comitelul central decide scoaterea unei foi intitulată *„soldatul moldovan"*. Aparea sub direcţiunea subsemnatului care eram şi preşedinte al secţiunei culturale. Colaborau: Gh. Pântea, preşedintele Comitetul Central, Teod. Cojacaru, I. Buzdugan, Sp. Tudor, bucovinenii Vas, Semaca şi Galeş. V. Cijevschi, Vas. Harea şi alţii.

Marele Congres al soldaţilor şi ofiţerilor moldoveni din întreaga Rusie şi dela fronturi convocat de Comitetul Central, se ţine la Chişinău în zilele de 20—21—22 Octombrie 1917 cu toate că era interzis de autorităţile militare superioare.

Congresiştii fac o demonstraţiune grandioasă.

Ne manifestăm ca naţie. Congresul hotărăşte pentru veci soarta Basarabiei, o declarăm autonomă, iar, mai târziu, independentă şi unită cu patria mumă.

Iată cum descrie această paradă *„soldatul moldovan"*.

„.. Mergea rânduri—rânduri ca la paradă... şi într'adevăr era o paradă regească a Basarabiei liberă, Basarabia autonomă, Basarabia a moldovenilor — c'tiai în ochii fiecăruia ...Chişiuăul bătrân, vechea citadelă a românismului, acest oraş s'a învrednicit să vadă pe uliţile sale procesia strălucită de mii de ostaşi, flacăi zdraveni, voinici şi frumoşi ai pământului strămoşesc, cărora li e scris să înceapă istoria nouă, o procesiune care n'a avut loc în trecutul nostru neg uros niciodată Oratorii spuneau mulţinii: Puterea noastră nu-i undeva, la Petrograd, ea e aici

Puterea noastră, a neamului, sunteţi voi aduşi din şanţurile umede dela Pinsc sau din munţii Carpaţi, veniţi din focul uraganului ce e incontinuu. Credem în voi ca în Cristos. A luptat Comitul Central cum a luptat sf. Gheorghe pentru doborirea balaurului... La (21 Oct. 1917) ora 6, seara s'a declarat Basarabia liberă de sub stăpânirea de un veac... In clipa acea sfântă, când din mii de piepturi a răsunat cuvintele nemuritoare „trăiască basarabia liberă" şi „Deşteaptă-te române" în clipa acea au căzut toate lanţurile. Steagul moldovenesc s'a ridicat sus... am rupt orice legătură cu trecutul. Incepe o viaţă nouă frumoasă.

Am simţit cu toţi o uşurinţă în sufletele noastre".

Ostaşul Gh. Tudor.

Congresul alege din sânul lui 40 de deputaţi şi un biurou de organizare a *„Sfatului Ţării"*.

„Punând piciorul în prag" sprijinindusă pe cele 120 mii baionete ale ostaşilor Comitetului Central, cere „neîntârziata" românisare a tuturor şcolilor şi aşezemintelor de stat de aci. Nu cu „vă rugăm frumos": se ordonă şi se îndeplinea strict şi fară multă formulitate şi tărăgăneală.

Mult, foarte mult ne a ajutat transilvănenii, bucovinenii şi unii din vechiul regat aflaţi aici: Ghibu Onisifor, Mateiu Ion, Cioflec, Bornemisa, Marian Liviu, Tofan Gh., Semaca Vas., Ţopa, Onciul, Botezat M., Moldovanu, Nistor, Popovici Evs. şi mulţi alţii pe cari nu-i mai ţin minte.

Numele lor vor rămânea în evanghelia neamului românesc de aici.

Apar „Ardealul" şi mai târziu, „România Nouă" conduse de Onis. Ghibu şi alţii.

Sfatul Ţării e farul puternic, arătătorul de cale şi singură nădejde de mântuire a Basarabiei în noaptea posomorâtă desorientare şi anarhii, din anarhii, din toamna anului 1917 Deputaţii, inarmaţi, cu mitralierele pe acoperiş, tunurile aşezate la poartă, gata de tragere... deputaţii S. Ţ. petreceau nopţi întregi în şedinţele furtunoase. Garda marinarilor ţinea paza... Valurile tulburi băteau, cu furie şi urlet de fiară, în sidurile cetăţii gata să cadă... Eram o însulă în mijlocul mărei agitate.

Intâlnirea anului nou 1918 a fost organizată de. Liga femeelor moldovene în saloanele detaşamentului „sanitar militar" (a cărui comandat eram detaşamentul era moldovenisat complect. Pentru cancelaria şi pentru ofiţerii de administraţie se ţineau de către V Semaca şi nişte cursuri de limba română). Această „întâlnire a anului nou" nu era decât prilejul bun, de a fi la au loc, fruntaşii mişcării de aci. Era un mic repaos după zile de front, de luptă înverşunată. Mişcă cântece româneşti.. lumină, veselie... iar afară, pe uliţe—împuşcături, împuşcături fără sfârşit... undeva departe—bubuit de tunuri. Injurul casei aceleea, unde o lume pacinică visătoare şi curată la suflet petrecea în mod simplu, însă sincer, în jnrul casei aceleea, gemea iadul anarhiei bolşevice

Par'că îi văd · Ion Pelivanu, D-na El, Alistar Pan Halipa, D. Bogos, V. Ţanţu, T. Ioncu Gafencu moş

Lt. George Nebunelly.

Născut la Galaţi în anul 1886. Liceul l'a făcut la Galaţi. Conservatorul de muzică şi artă dramatică la Bucureşti. Fost angajat al Teatrului Naţional din Bucureşti. In 1904 a fost angajat al Teatrului Regal din Atena, de unde pleacă în Egipt. In 1909 ia parte la campania din Tripolis, sub ordinele generalului Cănevia. Se reîntoarce în Grecia în 1912 şi ia parte ca voluntar în asaltul de la Xanthy. In 1913 vine în ţară ca voluntar şi face campania din Bulgaria. In 1916 ia parte în luptele din, Ardeal, Carpaţi, etc., şi rămâne ca militar activ. A scos ziarul Galaţi în primii săi ani. A colaborat mult şi a scris la diferite reviste sub diferite nume. Ultima sa lucrare „Clipe trăite", schiţe şi nuvele. Are sub presă un nou volum Dinu Ghindă. Mult suflet, multă inimă. ia parte la orice înjghebare teatrală, literară, când e vorba de propagandă naţională. Nu'l cunoaşte nimeni rău dispus şi are pentru toţi câte un cuvânt bun şi câte o glumă. Actualmente e Locotenent activ la Regt. 6 Jandarmi Rurali din Chişinău.

Ion Condreanu, Ghibu, Condrea, Semaca Cazacliu, Cărauş, Anat. Moraru, P. N. Grosu studenţii Bogos, Văluţa, T. Cojocaru Cazacliu, Tudos, I. A. Crihan. I. Buzdugan, Ciorneiu, Suruceanu, Raţoiu, studentele Nina Bogos, Iulea Bujoreanu, El. Tocan, fraţii Vargari, Creangă Silistrar, Zubac şi mulţi alţii..

Lipsea Gh Pântea, ministru de răsboiu pe atunci, care în noaptea acea trebuia să aresteze pe vestitul demoralizător armatei moldoveneşti Ilie Catărău, care a şi fost arestat şi trimis peste Nistru

Da, clipe fericite. Erau toţi la un loc nu se certau, nu se desbinau ca azi...

La 13 Ianuarie a intrat oştirea românească, iubita şi mult dorită oştire a neamului a intrat în Chişinău punând capăt haosului.

La 27 Martie 1918 Sf Ţării a votat unirea indeplinind misia sfântă cea avu-o

1925. Acuma, după 7 ani de viaţă comună românească, putem constata şi nu fără regret în suflet că în privinţa culturii naţionale prea puţin s'a făcut pentru poporul de jos: el zace în întuneric...

Ii trebui lumină şi lumină, pentrucă a fost lasată în voia soartei un veac întreg.

Biblioteci puţine. . Cele cari sânt, cu câteva zeci de cărţi şi acelea nepotrivite pentru aceşti copii mari, nu ating ţinta urmărită.

N'avem aici un organ scris pe înţălesul localnicilor, care să verse lumină un organ durabil, solid materialiceşti. Cuvântul Moldovenesc, Renaşterea Moldovei, Şcoala Basarabiei Poetul, Soarele, şi şi multe altele nu erau decât nişte luminiţi vremelnice: se năşteau, lumina o clipă şi muriau, în noapte rece a nepăsării generale.

Ziarele politice nu fac alceva decât varsă în sufletul blând moldovenesc veninul păgubitar de vrajbă. de neîncredere, de desbinare.

Fruntaşii basarabeni, toţi bunii moldoveni din 1917—1918, cari au făcut unirea, acuma desbinaţi, duc o luptă salbatică fără de milă pentru distrugerea reciprocă

N'ar fi mai bine ca energia pierdută în mărunţişuri „în fleacuri efemere, s'o depue pentru ridicarea cât de grabnică a maselor întunecate din starea grea în care zac, din noroiul deprinderilor urâte, superstiţiunei dobitoceşti, etc.

Acest popor merită o viaţă mai bună, mai omenească.

Cât de frumos ar fi ca anul 1926 să-l întâlnim, la un loc, ca şi acela din 1918.

Iorgu Tudor.

MEŞTERUL LUCA

— POVESTIRE —

Luca Cazacu, aşa chema pe meşterul cizmar din Bulevardul Neatârnărei. Nici el nu ştia de când se pripăşise acolo, şi cum făcuse, cum drese deşi durase căsciuleanca lui tocmai lângă Hotelul Eforiei, de părea un pitic alăturea de un gigant. De câte ori n'a căutat primăria să-i dărâme casa „cocioaba" cum le plăcea să îi zică mai marii oraşului considerând-o ca o ruşine a secolului în care trăim. Dar toţi din mahala săreau şi'şi puneau pieptul pentru că Luca era simpatia tuturora.

Domnului Luca îi plăcea să discute lucruri adânci şi numai accidental s'a trezit cu sula şi cu ciocanul în mână. Dragostea lui pentru perpetuarea speciei şi îmbunătăţirea rasei, l'au făcut să se însoare cu o femee voinică, de două, de trei ori mai voinică decât el, că nu de puţine ori dorinţa aceasta l'a făcut să pătimească. Coana Roza, soţia dumnealui, când îi venea cheful îl da tava, îl apuca cu o mână de după ceafă şi cu alta de ceva mai jos de şeale şi-l arunca subt pat.

Luca tăcea, răbda şi înghiţea. Gândul că coana Roza se găsea în poziţie interesantă îl făcea să uite toate şi să se resemneze.

Sta de vorbă cu sticletele lui pe care îl botezase Liţa şi îl dresase în aşa fel, că la o comandă cunoscută, Liţa îi se aşeza pe chelie şi începea să-l ciugulească şi tot la comandă Liţa sărea în sus ca o minge de gumă şi se reaşeza iarăşi pe chelia strălucitoare ca un harbuz bine copt şi dumnealui se mângâia cu ciuguleala sticletelui şi cu privirea plină de înţelesuri a câinelui său Nazone.

Când se supăra Coana Roza, ferească Dumnezeu! că dădea cu ce apuca şi chelia d-lui Luca era mărturia furiei dumneaei, că îi repezea cu calapoadele şi cu ghetele ce steteau înşirate ca soldaţii, să le vie rândul la reparaţie. Şi nu bătaia supăra pe meşter, ci faptul că-i arunca ghetele clienţilor săi, cari ar fi putut afla şi apoi adio „bună ziua" din partea lor.

In sfârşit sosi şi fericitul eveniment şi bietul Luca pierdu toate iluziile când îşi văzu odrasla, o stârpitură care cântărea la naştere 2 kg. şi 600 gr. Atâta cel puţin scrise Doctorul curant pe buletinul de mersul lehuziei.

Adio! planuri înalte pentru viitor, mai cu seamă că după 40 zile de linişte, coana Roza a tras o mamă de bătae meşterului, i-a aruncat copilul în cap, a plecat şi dusă a fost.

După câtva timp a aflat că fosta d-lui legitimă se luase cu un ăla dela Moşi de-şi tăia lemne în cap şi purta patru butoaie de bere pline în dinţi, un ăla de te-ar fi dărâmat cu degetul cel mic.

Domnul Luca a fost foarte bucuros că s'a sfârşit astfel. A crescut băeţaşul cu biberonul şi'l legăna privirile mângâetoare ale lui Nazone, nedespărţit de leagănul lui Ghiţişor şi din când se abătea şi stigleţelul, îşi lungea gâtul şi căuta până când copilul lipsit de sânul mamei adormea de duioşia cântecului lui Liţa.

Meşterul Luca era singur gospodar, el târguia, el făcea de mâncare numeroasei lui familii, el diretica prin casă găsia timp printre picături să-şi dichisească şi fâşia de pământ de lângă locuinţă cu fel de fel de flori de o transformase într'un rai micuţ.

* * *

Copilul se făcuse acum de 15 ani, dar nimeni nu iar fi dat 8 şi domnul Luca era foarte hotărât să-l dea la lucru să muncească la ţară la aer curat să-şi întărească plămânii ca astfel să se salte din puţinul cum era.

A vorbit cu unul, cu altul şi s'a împăcat la domnul Dascalopul, care avea moşie şi îi era client, ca Ghiţişor să supraveghese bunul mers al maşinei de treer, căci cine era să-l întreacă în socoteli la vârsta lui!

Intr'o zi neobositul Ghiţişor se urcă pe maşină să afle pricina pentru care se oprise. Cum era micuţ însă şi maşina înaltă, mecanicul nu l'a băgat de seamă a dat drumul maşinei, se auzi un pocnet, un ţipăt şi totul s'a sfârşit.

— Domnul Ghiţişor!

Când au oprit maşina, bietul Ghiţişor cu o mână şi nn picior smulse, de-abea putù să zică:

Chemaţi pe tata:

Ce e dreptul domnul Dascalopul s'a purtat cu multă omenie, a chemat pe Luca numai decât de a avut timpul să-l mai găsească în viaţă.

Nici o lacrimă, nici un suspin. Sărăcuţul Ghiţişor a întins mânuţa ce-i mai rămăsese întreagă, o mână micuţă şi palidă de i se vedeau oscioarele şi cu mâna în mâna lui tată său, şi-a dat obştescul sfârşit. L'a plâns şi nu la prea plâns, căci domnul Luca îci zicea: Ghiţişor se va odihni mai bine în mormânt, decât să treacă prin viaţă aşa cum am trecut eu, de-am ajuns să fiu bătut de o muiere!!

Gândul acesta l'a mângâiat pe domnul Luca, dar bietul Nazone n'a putut suporta pierderea iubitului său tovarăş de jocuri şi-l căuta pretutindeni, apoi trist se ducea de-şi apăsa capul pe picioarele lui Luca şi domnul Luca îi zicea:

— S'a dus tovarăşul tău mă Nazone, s'a dus Ghiţişor! Şi lacrimi mari izvorau şi din ochii stăpânului şi din ochii câinelui.

Nazone la un timp a încetat de a mai mânca şi într'o noapte, după ce a uriat prelung, a adormit pentru totdeauna.

Când l'a găsit a doua zi, a oftat din adâncul inimei şi l'a îngropat la rădăcina tufei de liliac, unde de multe ori Nazone se adăpostea de arşiţa soarelui.

Domnul Luca rămase doară cu stigletele şi pare că biata păsărică înţelegea durerea lui, că de multe ori venea şi nechemată să-i ciuguleasacă chelia şi făcea salturile obişnuite ca şi când domnul Luca i-ar fi ordonat: „Hopa de trei ori Liţică"!!

Au trecut câte-va luni, au ieşit din iarnă şi meşterul rămas credincios obiceiului, se căznea să-şi sape grădiniţa şi să-şi replanteze un trandafir ce îi înflorise în odae.

Liţă sbura voios de colo până colo, şi deodată în odăiţa pustie se auzi un vălmăşag de scaune răsturnate şi de vase sparte.

Domnul Luca dădu fuga şi ca un trăznet se repezi să scape pe Liţa din gura unei pisici vrăjmaşe. O prinse, dar ticăloasa strânse fălcile şi zugrumă fericirea domnului Luca. Când îl luă în mână, căpşorul îi atârna fără viaţă şi o picătură de sânge apăru în colţul cioculeţului acela care până atunci ciugulea atât de mângâios chelia domnului Luca.

Liţa a fost îngropat la rădăcina trandafirului înflorit de curând şi domnul Luca se preumbla în grădina lui mut de durere dela mormântul lui Nazone la acela al stigletelui, ca într'un cimitir.

Nici fuga nevestei, nici moartea lui Ghiţişor, nici moartea lui Nazone n'au îndurerat atât pe domnul Luca ca moartea lui Liţa. Acesta la dat gata,

Intr'o bună zi, vecinii îngrijaţi că nu-l văd la lucru pe harnicul Luca, au pătruns în odăiţa luî pustie şi l'au găsit fără viaţă întins în pat, ţinând încleştată în mâna fotogrsfia lui Ghiţişor cu Liţa şi Nazone.

3.XI.922. **Locot. Nebunelly George.**

„Moldova dela Nistru" caută representanţi în toate localităţile. Persoanele cari doresc să reprezinte revista noastră să-şi trimită adresa pentru a primi instrucţiuni şi lămuriri.

Mitropolia Basarabiei.

Prin legea pentru organizarea bisericei ortodoxe române, sub raportul orânduirei canonice şi administrative, Biserica Ortodoxă Română, este impărţită în 18 eparhii dintre cari 5 Mitropolii şi 13 Episcopii.

Mitropolia din nou înfiinţată şi prevăzută în art. 2 din menţionata lege, este aceia a Basarabiei, având ca sufragană Episcopia Cetăţii Albe — Ismail. Aceiace s'a consfinţit prin această lege, una şi singură pentru întreaga Biserică Ortodoxă din România, este şi o legitimă împlinire a dorinţei Clerului şi poporului de aci, care în nenumărate rânduri şi pe căi legale a solicit ca Arhiepiscopia Chişinăului să fie ridicată la rangul de Mitropolie; este însfârşit, nu mare act de dreptate pe care Sf. Sinod şi Guvernul au ştiut să-l dea la timp Clerului şi norodului cari l'au primit cu multă bucurie şi satisfacţie sufletească.

Legea, azi promulgată, a şi început să fie pusă în aplicare mai întâiu prin înfiinţarea Corporaţiunilor ce au menirea să conducă părţile constitutive ale bisericei în general.

O mare întrebare însă, se pune azi de clerul cu poporul Ortodox din Mitropolia Basarabiei; şi anume: de ce nu avem Mitropolit? Sau, dacă organele chemate să înzestreze această Mitropolie cu un Ierarh titular, când au hotărât să facă aceasta? Mai departe se întreabă scelaşi cler şi popor credincios din cuprinsul Mitropoliei; cine anume va fi persoana care va fi chemată să urce treptele tronului acestei Mitropolii? Şi dacă stăm puţin şi judecăm, rezultă că, aceste întrebări sunt foarte legirime, pentru că nu vedem care ar fi motivul că, organele îndrept să nu soluţioneze această chestiune, şi să mai întârzie cu desemnarea şi a Mitropolitului titular, când ai deja catedră Mitropolitană! Azi această Mitropolie este condusă cu destulă pricepere de I. P. S. Sa Arhiepiscopul Gurie, care ca vrednic Ierarh şi român cu înalte calităţi sufleteşti, este în deobşte cunoscut. Socot că, din toate punctele de vedere judecată chestiunea persoanei viitorului Mitropolit în Basarabia, nu e nimeni care să fie cu altă gândire decât aceia că, singurul îndrept să fie ridicat la această înaltă treaptă, este I. P. S. Arhiepiscop Gurie ca unul ce se găseşte deja conducând această Mitropolie şi mai ales ca o răsplată bine meritată faţă cu trecutul strălucit românesc pe care I. P. S. Sa Gurie l'a realizat sub vitregă stăpânire rusească, cât şi mai ales decând conduce biserica din Basarabia sub sceptul nostru. Acest fapt e dorit şi aşteptat cu multă nerăbdare de clerul şi norodul basarabean.

D. V. Păun.

Moldovei dela Nistru.

Mă cuprinde iară
Un gând simistru,—
Când din nou apare
„Moldova dela Nistru“...

Motto aparţine condeiului d-lui Gh. Doinaru, actualul prefect de Ismail, şi este o epigramă a D-sale la adresa „Moldovei dela Nistru“ în toiul vieţei ei.

Şi astăzi în adevăr te cuprinde un gând sinistru, dar nu în sensul glumeţ de epigramă, ci în strictul senz al cuvântului.

Când te gândeşti par'că, cu doui trei ani mai înainte se respira în Basarabia mai româneşte, ca acum!

Pentru sceptici o luăm aceasta chiar după aparenţă: unde sunt cele două trei gazete româneşti în permanenţă, câteva reviste ştiinţifice, profesionale şi culturale de odineoari? Unde sunt „Moldova dela Nistru“ şi „Cercul Moldovenesc“.

Or în adevăr şi-au isprăvit rolul lor în Basarabia?

Or în adevăr a trecut timpul revistelor şi cercurilor moldoveneşti în Basarabia?

V'aduceţi aminte, ce însufleţire, ce entuziazm domnea la adunările Cercului Moldovenesc!

V'aduceţi aminte de botezul simbolic al fetiţei Ileana-Moldova dela Nistru?

Pentru că Cercul Moldovenesc cu ecoul său „Moldova dela Nistru“ era un centru, era un focar naţional puternic, în jurul cărui se grupa „români din patru unghiuri“.

Invitaţiile Cercului Moldovenesc erau căutate, ca nişte titluri bine rentabile, ori oculte nu e o dovadă, că ideia pusă în fondul acestei înjgebări era o idee sănătoasă, care trebuia sprijinită cultivată.

Şi ce am văzut noi!

In modul cel mai bărbar, şi de cine? — nu de un duşman strein— ci cum zice poetul—de o rudă sau un frate—aceasta unică, unică înjghebare românească în Chişinău, care prinsese aci şi dădea roadele naţionalizărei a fost distrusă!

Ce ziceţi! n'ar fi bine venită ideea înjgebării a unuia asemenea cerc în Chişinău, unde românii ar da tonul, în zilele de astăzi?

Da! Uşor e a distruge, încercaţi să zidiţi!..

Deaceeia mă coprinde un gând simistru!

Biată „Moldova dela Nistru“!

Când ţi se vor întoarce zilele tale de atunci, când apăreai şi de două ori pe săptămână cu reportajul întrunirilor dela Cercul Moldovenesc!

Dar când se isprăveşte „aceasta tristă poveste!“

Când noi românii vom uita micile cercuri şi petreceri între noi spre bucuria străinilor, bine solidarizaţi!

O sută de ani de urgie straină tot nu ne-a învăţat minte!?

Când povaţa marelui român, regretatului Ion Brătianu, va pătrunde în masele largi ale românimei: că în jertfa unei idei mari să se treacă peste interesele mici!

Deaceeia te cuprinde acel gând simistru... *Theodor Inculeţ.*

Sprijinitorii Revistei.

V. ŢANŢU
Prefectul judeţului Chişinău.

Sprijinitorii Revistei.

G. I. Obreja-Iaşi.

Născut la Galaţi în anul 1891. Studiile secundare şi universitare le-a făcut la Iaşi. E licenţiat în litere şi filozofie. E autor al mai multor lucrări sociologice. A fost profesor la: Liceul Naţional, Şcoala Comercială Superioară din Iaşi; Liceul Gh Lazăr din Bucureşti; Liceul din Huşi; aci au făcut împreună cu d-l Holban actualul Inspector Şef al Regiunei şcolare de aci, a luptat ca să aibă liceul 8 clase şi pentru a aduce fii de basarabeni. Dela 1919 a venit la Chişinău şi e profesor la Liceul Militar, Liceul Al. Donici, Şcoala Normală, etc. Director al ziarului Dreptatea, al Teatrului Naţional, ajutor de primar, membru în comitetul Expoziţiei. Preşedintele Comunal Şcolar, etc.

Dreptul nostru

Semănătorilor de minciuni.

Voi, ce cu ochi răi totdeauna
Spre ţara noastră tot râvniţi
Şi pururea ne clevetiţi
Şi sămănaţi minciuna.

Cine v-a dat acel drept vouă
Ca să ne-aveţi pe noi robiţi?
De ce cu-aşa ochi răi priviţi
Unirea noastră nouă?

Priviţi în ale noastre sate:
Ce neam i-colo, ce popor?
Şi'n inimile tuturor
Vedeţi ce sânge bate...

Dela Hotin şi pân'la mare
Răsună numai al nostru graiu?
Nu plânge doina sus, pe plaiu
Durerile-i amare?

Pe câmpul plin de muşuroaie
Al cui e vălul lui Trian?
Nu-i semn că sângele Roman
Vărsatu-s-a şiroaie?

Să vie hoarde furioase
Pe loc ca stâncile vom sta!
Pământul nostru nu-l vom da
De cât prin munţi de oase...

Incerce tabere barbare
Să ni răpească dreptul sfânt,
Găsi-vom şi lor un mormânt
In largile hotare.

Nepoţi de-ai lui Ştefan cel Mare,
Copii ai bravului Mihaiu,
Nu vom lăsa al nostru plaiu
Să-l calce în picioare.

Să vie mii de oşti păgâne
Destule lupte am purtat;
Ş-avem doar braţe de luptat
La strajă fi, Române!

Neadormit stai la hotară
Ridică-ţi mândru fruntea ta..
Şi scumpa ţară n-o lăsă
Să fie de ocară!..

Se vor scula atunci strămoşii
Ce dorm'n acest pământ bogat,
Ce pentru ţară au vărsat
De sânge râuri roşii.

Cum poate ca să pângărească
Picior strein mormântul lor?
La strajă fii, român popor,
Puterile să-ţi crească!

Şi fă-te tare ca o stâncă:
A'nvinge,—a birui să poţi
Şi pe duşmani aruncă-i toţi
'N prăpastia adâncă.

Croeşte-ţi de-azi o nouă cale,
Deşteaptă-te, popor român,
Şi fii de-apururea stăpân
Pe drepturile tale.

Anton Luţcan.

Crâşmăriţa din Plopşor

(schiţă)

Nu ştiu peste ce pacoste dăduse leliţa Glafira, crâşmăriţa din Plopşor, că 'ntro săptămână se făcuse de nerecunoscut.

Se apropia târgul Sântă-Măriei şi'n loc să fie bucuroasă, sta mohorâtă şi cu capul legat, ca şi cum i s'ar fi înecat corăbiile în Dunăre.

Cine ar fi văzut-o întâi, ar fi zis, că femeea asta are un suflet negru dacă nu ridică nici ochii la om.

Dar cu o săptămână mai înainte, alt chip şi altă voe avusese crâşmărita noastră.

Sunt atâţi călători cari pot da mărturie, că ori decâte ori s'au abătut să bea un pahar la cârciuma vădanei din Plopşor, au stat apoi acolo şi câte 2—3 zile, fiindcă leliţa Glafira, deşi văduvă de vre-o opt ani, rămăsese tot cu bujori în obraz şi alte prasnice nu făcea. Iar dacă muşteretul ştia să şuguiască şi aşi răsuci şiret musteaţa, apoi şi dânsa se pricepea să-i răspundă pe plac.

Şi astfel, vinul se vindea cu preţ, tejgheaua se umplea ochi de bănet, iar crâşmăriţa, tot frumoasă şi voiasă.

Cu norocul parcă-i sporea şi tinereţea.

Deci, aveau oamenii din Plopşor pentru ce să se mire când vedeau pe jupâneasa Glafira tăcută ca o călugăriţă şi mai tristă ca în ziua când i-a murit bărbatul.

Şi...bărbaţii, ca bărbaţii,—însă când au început femeile, să te ţii vorbe şi scornituri!

— „Imbătrâneşte vidma, cumătră că n'are să-i mai meargă negotul numai cu ochii,—zicea una într'un grup de neveste, cu pânzele la înlăut.

— „O fi şi asta,—adăogă alta—însă eu am aflat că i-a turnat apă'n foc fie-sa. N'aţi auzit? Cică a înşelat-o al Olarului şi pe urmă s'a dus la oaste flăcăul.

— „Oh! Că bine i-a mai făcut, zău! Credea jupâneasa c'are să şi-l ia ginere, dar băiatul n'a fost prost. A văzut el, că fata da o sută înaintea măsuri.

— „Curat vorba matale nănaşă. Capra sare masa, iada sare casa.

— „Uite şi ţapul colea!—hohoti Glodaşu un vier de peste deal, urât la chip,—o sperietoare,—cu barba-i roşie, încâlcită, dar mucalit fără pereche.

Când n'avea de lucru pe deal şi mai trăgea şi un şip de rachiu, nu'l găseai, toată ziua, de cât în sfat cu femeile.

Mic de statură şi iute de picior îl poreclise satul năpârstoc, iar fetele ţapul.

— „Oare despre crâşmăriţă îmi tăinuiţi aici nepoatelor"—zise el intrând îndrăzneţ în pâlcul femeilor. „Ei săraca leliţa!"

— „Fugi că n'avem vreme de ascultat braşoave — strigă o codană.

— „Ci stai fată hăi, căci nici nu te văd de mică ce eşti!

— „Beţivule!

— „Apoi de... Ştiam c'ai să te mânii, — însă nici printre fetele mari să nu mai te ţii găinusa moşului".

— „Ţi-oi turna cofa'n cap! îl ameninţă o femee.

— „Bine, Voicniţo, că nu mă torni pe mine'n cofă ca pe bărbatu-tău.

— „Piei, de-aici, ghiuj neruşinat!

— „Oho! Că voi straşnic vă mai ruşinaţi. Vorbiţi de rău pe biata Jupâneasă,... femee bună şi miloasă... Ce v'a făcut?

— „Da matale, ce bine, de-i ţii parte?

— „Ei las'că vă voi mai prinde eu pe-acolo..'

— „Te pomeneşte surată — zise una, că-l învaţă ghiavolul pe ţapul să ne clevetească...

— „Eu să clevetesc? Da'voi ce-aţi făcut până-acum?

— „Noi? ferit-a sfântul, unchiule! să jură o cumătră. Din potrivă, căinam pe biata leliţă, că n'a avut noroc cu fie-sa...

— „Şi credeţi, că din pricina asta î-i ninge şi-i plouă de la o vreme vădanii—zise Glodaşu, schimbând glasul şi zâmbind.

— „Ştim noi! făcură femeile.

— „Numai gura de voi! adăogă vierul batojocoritor. Alta-i pricina nepoatelor!

— „Care? îl năpădiră toate cu întrebările făcând cerc în juru-i.

— „Vreţi să ştiţi hai? Ghicesc eu, — răspunse şugubăţul de Glodaşu, glumind cu guşa Voichiţei care—acum tăcea chitic.—„Apoi să vă spun,—urmă el, bucuros că femeile îl înconjurau şi nu se mai supărau de pişcăturile lui—„pricina cu jupâneasa Glafira stă aşa"... Tărăgânind înadins vorba, sărută şi pe codana.

Fata se mânie foc şi vru să-l ocărască, dar celelalte o rugară, din ochi, să tacă.

— „E nevoe mare, fetelor, cu crâşmăriţă noastră, numai vă poftesc să nu se audă vorba pe-aiurea."

Incă zece femei de-ar mai fi fost la înălbit şi pe-acelea le-ar fi amăgit păcăliciu de vier, însă cum nu rămăsese decât una, îi fură şi-acelea un sărut din fugă, apoi, sărind un pas îndărăt, zise:

— „Chibzuiţi şi voi acuma: cum să nu fie necăjită biata leliţa Glafira, dacă a rămas numai o săptămână până la târgul de Sântă-Măria şi ei...

— „Şi ei? repetară femeile apropiindu-se să-audă mai bine.

Dar Glodaşu mai făcu încă un pas bun.

— „Apoi... i-a prins vinul floare,—sfârşi el, hohotind, şi o rupse la fugă peste deal, să nu mai fie ajuns de bulgării asvârlţi de femeile straşnic înciudate, că şi de astă dată le amăgise, amarnic, ţapul...

Şi astfel, nici atunci nu s'a putut afla adevărata pricină a mâhnirei crâşmăriţei din Plopşor.

Peste vreo trei luni a bănuit-o numai o babă din sat, dar ceva mai târziu au ştuit-o şi copiii.

Leliţa Glafira avea prunc în braţe.

Ausise Glodaşu, sau nu, de întâmplarea asta—n'aşi putea spune, — căci de când începuse să se rărească frunza pe copaci şi mustul să fearbă pe la crame, el hălăduia tot pe dealuri şi cânta de venea zvoană până şi jos în sat:

Când eram de cincisprezece
Cercam vinul dacă-i rece
Pivniţa de-i răcoroasă
Crâşmăriţa de-i frumoasă.

. . . .

7 Mart. 923. *Traian I. Cristescu.*

Desnădejde

In sufletu-mi e noapte, e jale, pustiu.
Mie groază mie însu-mi când văd ce-am să deviu.
Zădarnic cerc să-mi spulber gândurile bizare,
Cătând în mine însu-mi nedumerit o stare.

Cu al ei cortegiu jalnic de groază şi de chin,
Povestea mea apare ca un nevolnic spin.
Ascunsă adânc în mine te-or ţine întristare,
Ce-mi iroseşti făptura ce stă să se doboare.

Când sbuciumul nevolnic al tinereţei mele,
Va fi înfrânt sub cripta eternităţei grele,
Când gândurile-mi toate vor deveni de ghiaţă,
Ca Phönix voiu renaşte cătând o altă viaţa.

Iaşi. **Eduard Thiron.**

Şcoalele de Comerţ din Basarabia.

Un învăţământ comercial nu exista în Basarabia până la anul 1899, când Carol Şmidt, primarul oraşului, în urma unei consfătuiri cu negustorimea locală înfiinţează în Chişinău o şcoala de Comerţ durata cursurilor fiind de 3 ani.

Aceasta şcoala avea menirea să ridice starea economică a oraşului, pregătind pe viitorii negustori şi personalul inferior pentru bănci şi înterprinderi industriale.

In anul 1903 se deschid pe lângă această şcoală cursuri serale pentru ucenicii din prăvălii, dar din cauza patronilor cursurile se suspendă după un an de funcţionare.

Şcoala suferea de 2 lipsuri: nu avea local propriu şi pregătirea ce se căpăta în cei 3 ani de studiu nu era suficientă. Atunci se formează un comitet de construcţie, care ridică în anul 1905 localul de astăzi din Chişinău situat în strada Petru Movilă, pe locul donat de Primarie, un local destul de încăpător. Şcoala se transformă la 1906 în Liceu Comercial cu 7 clase. iar în 1916 i se adaogă şi clasa 8. Cursurile la această şcoala se făceau după programa liceelor reale, adăugându-se de la cl. 5 în sus şi obiectele speciale pentru comerţ. In 1909 se infiinţează în localitate şi un liceu Comercial particular cu drepturi de stat de către Scorodinschi cu 8 clase, desfiinţat apoi la 1915. La acest liceu au funcţionat timp de 4 ani şi cursuri serale.

In 1914 se mai deschide un liceu Comercial la Cetatea Albă.

De la revoluţie încoace s'au deschis diferite cursuri practice de contabilitate cu durată de 3, 6 ei 12 luni, unde se fabricau la inţeală ţiitorii de registre.

Aceasta era situaţia învăţământului Comercial când aceasta provincie s'a realipit la patria—mumă.

In Chişinău, în toamna anului 1922, din iniţiativa D-lui Const. Lungu, directorul Băncii Naţionale, ia fiinţă Şcoala Superioară de Comerţ în localul Liceului Nr. 1 de băieţi. Această încercare însă era grea şi costisitoare. Cu stăruinţă neobosită însă a învins toate piedicile şi şcoala s'a putut menţine. Toate instituţiile şi oamenii de bine din Chişinău, cari înţelegea inportanţa acestei şcoli i-au acordat tot sprijinul moral şi material.

Pentru a asigura viitorul şcoalei, iniţiatorul şi directorul ei D-l C. Lungu, intră în tratative cu directorul liceului Comercial şi cu Sfatul Epitropesc al acestui Liceu, pentru contopirea şcoalelor, dar nu ajunge la rezultatele dorite.

In toamnă anului 1923 Asociaţia Economică a Basarabiei, la îndemnul preşedintelui ei, mult regretatul Cornelui Antonescu, pune bazele Şcoalei Practice de Comerţ, menită să instruiască pe ucenicii din Comerţ. Nici această şcoala n'avea unde se adăposti. Intre timp intervine Camera de Industrie şi Comerţ din localitate, care după lege e obligată să sprijine şi să promoveze învăţământul Comercial.

Regretatul I. Sanelevici, preşedinte atunci a camerii, în urme tratativelor cu negustorimea locală, reuşeşte să o convingă că să treacă localul cu toată zestrea în proprietatea Camerii de Comerţ care îl dă în folosinţa M. I. P. pentru şcoalele comerciale.

Astfel la 1 Oct. 1924 se înstalează în localul fostului liceu Comercial Şcoala Superioară de Comerţ, Şcoala E l e m e n t a r ă de Comerţ luând fiinţa la 1924 precum şi Şcoala Practică de Comerţ „Corneliu Antonescu", trecută de la Asociaţia Economică asupra Camerii de Comerţ.

Comitetul Şcolar în frunte cu Al. Ebervain, noul director, a procedat imediat la reparaţiile urgente, necesare localului, şi atunci ia fiinţă şi un cămin pentru elevii săraci. Au mai luat fiinţă încă de atunci două Şcoli elementare de Comerţ una la Tighina şi alta la Bălţi.

D. V. Păun.

Al. Ebervain.

Născut la 20 Iunie 1886 la Fălticeni. A făcut studiile secundare la liceul „Ştefan-cel-Mare" din Suceava (Bucovina) iar cele universitare la Cernăuţi şi Bucureşti. Inainte de război a funcţionat ca profesor la liceul „Sf. Sava" (Bucureşti). Dela 1918—20 la Soroca la liceul Tehnic. Apoi la 1920—21 Inspector şcolar în Basarabia şi de atunci profesor la liceul „Al. Donici" şi Liceul Militar din Chişinău. Dela 1924 e directorul Şcoalelor elementară şi superioară de Comerţ din Chişinău.

Colaboratorii noştri.

D-r. ST. STELIAN.

Preşedintele Uniunei ofiţerilor de rezervă din Basarabia, unul din luptătorii românismului de aci.

Dumnezeu

E dragostea şi bunătatea,
E frumuseţea 'n frumuseţe,
Surâsul blând de dimineţe
Culori de flori născute 'n ceţe
De razele încristalate.

E largul, binecuvântat,
Din depărtări necercetate,
In psalmuri de poeţi cântate...
E ne aflat a Lui cetate
Şi numele-I e ne aflat.

E mare: totul e nimic
Pe lângă cele ce le are.
De-apururi stă în apărare
Acelui înjosit şi mic.
Şi nu-i există inamic,
Şi nu-i există răzbunare!

Nu cere jertfe şi cadouri,
Cadelniţări şi lumânări:
Biserica e sus în nouri
Iar policandru-s stele'n ceriu

Lui
Nu-i trebui rugăciuni şi slave...
In cărticele şi ciasloave
Nui

Puterea imnului, ce-o are
Furtuna ridicată 'n mare.

Citeşte 'n fiecare floare
Şi 'n vrajile de primăveri
Cuvintele-i m ntuitoare
Şi simple şi nemuritoare
Cioplite pentru noi de ceri
„Iubire:

Din praf o lume nouă 'nvie...
Auzi? cântări de liturghie
Slujită 'n zori de dimineţi —
Şi nu de bonzi—de flori, de soare
In largul care capăt n'are.

Iorgu Tudor.

TEATRUL NAȚIONAL.

Despre teatru din Chişinău, scriu toţii ziariştii care nu sunt de aci şi scriu cum le dictează cei ce dau înterviuri.

Iată cum îi cu teatru. Intâi. Trebue să laud pe d-l Dauş că datorită poziţiei sale politice au putut face ceva pentru teatru. In acelaş rând trebue să nu uit pe cei ce fac hamalâcul, şi să-i laud căci aceştia ştiu greul cu care au avut de luptat că astăzi să avem un teatru care face cinste Ţărei şi aceştia sunt: Mithu Dumitriu director de scenă, care cu mizeriile pe care le-a suferit în Chişinău, n'au cedat o clipă şi prin muncă şi pricepere în materie de teatru, acum, întrece aşteptările muncei ce depune pentru reuşita spectacolelor; apoi energicul Dinescu care nu ştie ce se chiamă timp în materie de a pregăti decorurile, pentru a uimi spectatorii şi a face că decorurile lui să acopere pe artişti stângaci. Laude se cuvin şi d-lui profesor Nuşi Tulliu care în calitate de subdirector a ştiut să împace pe tot ce e artist şi să înlăture vrajba dintre ei.

Ludovic Dauş,
Senator şi director al Teatrului Naţional.

Laude se cuvin şi artiştilor care au făcut sacrificii şi au venit aci ca: d-na şi d-l Vasile Leonescu, Moruzan, Gică Ştefanescu, Decu, Tânărul Hagiac, Mişu Balaban, El. Bobescu şi Cici Ionescu.

Vasile C. Nicolau

directorul imprimeriei Statului din Chişinău, unul care se interesează de aproape de toate mişcările naţional-culturale. Un sprijinitor sincer al revistei noastre

UN GENIU MUZICAL

Enescu — marele maestru al arcuşului, născut în Moldova noastră, la Botoşani, la 13 ani, veni in ţară din Viena ca absolvent al Conservatorului, şi uimea lumea.

Priluţchii.

Tot în Moldova, dar în Chişinău o altă stea a arcuşului a apărut. E vorba de micul Priluţchi care are abia 10 ani, e absolvent al şcoalei Muzicale din localitate. Dela vrâsta de 7 ani dă concerte. In vara aceasta a înterprins o serie de concerte in oraşele depelângă Marea Neagră şi a avut un succes formidabil, succes ce se datoreşte şi celebrei pianiste Zenaida Salagor — una dintre puţinele pianiste ce are ţara noastră.

Cum s-a descopetit talentul acestui geniu muzical?

O vioară de $^3/_4$ marca „Stradivarius“ cu vechimea din 1721 vânzându-se ocazional în 1920 tatăl micuţului a cumpărat-o pentru unicul său fiu.

Acesta, după 3-4 luni, sub îndemnul tatălui său care şi el este un diletant pasionat al acestui instrument, copilul începe să execute, cu oarecare preciziune câteva bucăţi uşoare, cari fiind ascultate de profesorul I. Finkel dela Şcoala muzicală, acesta îl şi recrutează ca elev al acelei şcoale, interesându-se cu insistenţă de educaţia muzicală a precocelui muzicant.

Zinaida Salagor.

Cetitorule, treci foaia mai departe şi îndeamnă pe toţi să facă la fel. Dar mai ales nu uita acest lucru: în greaua sarcină ce ne-am impus suntem singuri şi cu mâinile goale. Nici o bancă, nici o fundaţie culturală, nici un editor şi nici un fel de ocrofitor nu avem la îndemână; iar capitalul nostru, sunt visurile, dorul şi credinţa în progresul culturei româneşti. Noi ne facem datoria cu grele jertfe, cititorule, făţi-o şi d-ta pe a d-tale.

Sprijinitorii Revistei

Zaharia Huzărescu
Inspector G-ral al Siguranței Statului din Basarabia. Autorul marei lucrări „Mişcarea subversivă din Basarabia".

Sebastian Teodorescu
Un distins avocat, fost Prefect şi Deputat, conducătorul Partidului Național din Basarabia

Gh. Teodoru
Prefectul Poliției oraşului Tighina, Un model de funcționar care face cinste țării.

Câtă este datoria țării

Inainte de război plătirea împrumutului s'a făcut cu multă uşurință, având grâu, petrol, lemne, ş. a. din belşug. După război a urmat grija refacerii țării, cumpărând multe lucruri pentru armată şi alte trebuințe din diferite țări şi tot pe credit, dându-se pentru ele bonuri de tezaur. Mărfurile cumpărate în banii țării respective, de unde s'a făcut cumpărăturile şi astfel şi bonurile de tezaur s'au scris în bani străini. O mare greşală s'a făcut atunci, că aceste contracte s'au încheiat pe termen scurt, adică plata trebuia făcută peste o jumătate sau peste un an dela data cumpărăturii.

Ca să nu avem datoria în franci francezi, fonți englezi, dolari, lire, mărci, coroane cehoslovace, franci belgieni, toată datoria ni s'a adunat şi s'a schimbat în bonuri (contracte) cu fonți englezi, plătibili peste 40 de ani cu 4% interese. Această operațiune se numeşte convertare. Până în prezent aproape toată datoria noastră externă, atât cea de dinainte cât şi cea de după război e convertată. Datoria convertată este de 27,500,000 fonți englezi. Cu toată cealaltă datorie ce se va converta vom avea o datorie de 30,000,000 fonți.

Afară de aceasta mai avem datorie de dinainte de război 1889 — 1913, care este de 550,000,000 lei aur.

Mai avem datorii făcute prin cumpărarea celor trebuitoare pentru căile ferate şi anume: La casa engleză Boussec 41,414 fonți; la fabricile Scoda în Cehoslovacia 53,690,986 coroane cehoslovace, în Italia 3,370,975 lire.

Aşa că toată datoria externă a țării de 72,827,154,052 lei.

O altă invenție românească

D. Ion G. Rosin, magistrat, acum vre-o doi ani a expus în sala sindicatului presei, în fața unui grup de cunoscători, sistemul său pentru semnalizarea oricărui pericol ce ar amenința un tren în mers.

Sistemul conceput de d-sa face absolut imposibilă orice ciocnire, Orice deranjament al liniei care ar pune în pericol un tren de exemplu: ace greşit îndreptate, ruperi de poduri, etc., sunț semnalate mecanicului de pe locomotivă.

Asigură expedierea de trenuri la scurte intervale, în definitiv acest sistem asigură o circulație absolut normală. Sistemul d-lui Rosin, constă dintr'un dispozitiv electric care e instalat pe fiecare locomotivă cum şi la intrarea şi la eşirea fiecărei stațiuni.

Dacă întâmplător a eşit din stație înainte de vreme iar din direcția opusă vine un altul pe aceeaşi linie, ambele trenuri primesc semnalul de oprire.

Dacă un tren prea lung, intră pe o linie de garaj ca să aştepte, iar ultimul vagon e încă pe linia principală pe care trebue să treacă un expres care nu stă în stație, acest tren primeşte semnal pe maşină că linia nu e liberă. Cu un dispozitiv de sine în miniatură, împreună cu locomotivele respective d. Ion Rosin a făcut experiențe concludente, răspunzând cu succes tuturor problemelor ce i s'au pus de către cei de față.

Credem, că dispozitivul d-sale nu ar fi nici aşa de scump, căci curentul electric de care are nevoe şi care e e foarte redus, e produs de fiecare maşină îu mers. Un diname de 1—2 Hp. e suficient.

Sistemul aşa cum e conceput de d. Ion Rosin e susceptibil de orice alte modificări, bunăoară, oprirea automată a trenurilor în caz de pericol, fără intervenția mecanicului. Se poate iarăşi ca tot automat să micşoreze viteza unui tren ce e depăşit pe cea normală, mai ales la intrarea în stațiuni.

A trecut doi ani, de atuncia accidentele se înmulțesc şi deşteptii de la C. F. R. nu ştiu dacă au avut timp să studieze chestiunea.

Susținătorii Revistei.

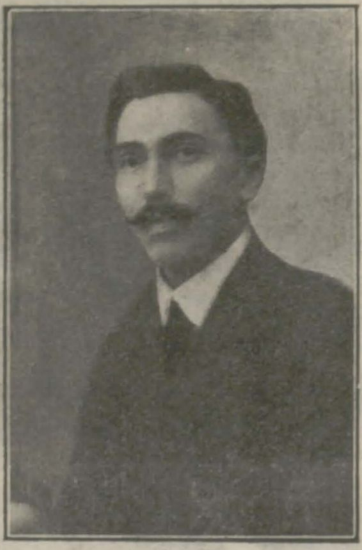

Dimitrie C. Popescu
Subinspector G-ral de Siguranță

Un polițist de elită dotat cu sentimente românești în cel mai înalt grad. Lui ia fost dat să facă cele mai importante descoperiri ale cuiburilor de bolșevici din Tighina și după mutare — căci e la Galați acum— a făcut și face noi descoperiri ale dementților care se pun în slujba străinilor.

FATA MORGANA

Iși număra zaraful grav; comoara...
In ochii lui pătrunzători de linx
Alunecă-un surâs bizar de sfinx
Și'n ladă lacom i se 'nfinge ghiara.

Pleșuv, cu fața suptă și lividă
Scobește ca o râmă 'ncovrigat
Spre-acelaș fund în veci necercetat
Și aurul se 'nalță'n piramidă.

Când prin firida pivniței străbate
Al soarelui reflex anemic, trist,
Avarul prinde gusturi de artist
Dând piramidei forme modelate.

Și 'ntr'un extaz ce'ntrece misticismul
Privește fascinat, ca'n Paradis,
O lume nevisată nici de vis:
Splendoarea ce-o creiază paroxismul.

Eugen Constant.

LACRIMILE MELE

Lacrimile mele
— Stropi de suflet frânt—
Când ingân un cânt
Isvorăsc rebele.

Lacrimile mele
— Fructul tinereții—
Ințelesul vieții
L'am cules din ele.

Lacrimile mele
— Raze de amurg—
Pentru tine curg
Lacrimile mele.

Lacrimile mele
— Stele ce-ard în hău—
Colierul tău
L'oi făceà din ele.

Boabe de mărgele,
Boabe de argint,
Pentru ce mă mint
Lacrimile mele?....

Zaharia Stancu.

DE TOATE

✱ *„Cutreerând prin Europa“,* e titlu unui frumos volum apărut zilele acestea cu note de călătorie, datorit eminentului scriitor Mihail Negru, în editura „Cartea Românească“. Câteva emoționante călătorii în avion, (București-Constantinopol-Belgrad), cum și traversarea Europei, dela Oceanul Atlantic până jos la Mediterana, sunt redate într'un stil sugestiv și plin de coloratură. Volumul cuprinde numeroase și foarte reușite vederi din avion, de pe apă și de pe uscat.

✱ *Cinci biserici vechi din Chișinău* și o inscripție din 1797 Iulie 8 de *Ștefan Berechet.* Lucrarea cuprinde interesante documente relativ la cinci biserici vechi pe care le mai posedă încă Chișinăul. Biserica Sf Arhanghel Mihail și Gavriil (vechea Catedrală), Biserica Râșcanului, Sf. Impărați Constantin și Elena (fostă a Invierei Domnului), Biserica Buna Vestire, Biserica Nașterei Maicii Domnului (Mazarache), Biserica Sfântului Ilie, sunt descrise amănunțit iar documentele care completează această interesantă lucrare îi dau o însemnătate primordială în cunoașterea mai amănunțită a vechiului Chișinău.

✱ *Monografia satelor.* Toate statele civilizate au un deosebit interes în adunarea monografiilor tuturor localităților. In această privință, împrejurările ne-au determinat să fim în urmă. A venit vremea să îndreptăm acest neajuns. De aceea rugăm pe preoți, învățătorii și cărturarii satelor să se puie pe muncă, să caute prin arhivele primăriilor, să deie la o parte colbul uitării de pe diferite acte vechi, și scormonească datele istorice, înflorirea comunei sau împilarea ei. Să adune tot ce se găsește ca material național și scrise să ni-le trimeată pentru a fi publicate în această revistă. Am dori să avem și fotografii după tot ce interesează ca: icoane, biserici, după monumente, după hrisoave, după lucruri vechi, într'un cuvânt tot ce formează comoara și sufletul națiunii noastre.

✱ *„Renașterea“* str. Pictor Grigorescu 3 București, va edita toate lucrările lui *Panait Istrati,*—talentatul scriitor român care face actualmente furori în cercurile literare în Franța—atât cele dăruite de el întâi literaturii universale și apoi adoptate de dânsul limbei române, cât și scrierile pe care le va creia în românește. „Renașterea“ a scos într'un elegant volum *Trecut și Viitor* de Panait Istrati, prețul 50 lei.

✱ Ing. *Dorel Huzărescu* a lucrat și editat un plan al orașului Chișinău, cât și planul expoziției. Munca depusă de tânărul inginer merită toată lauda.

✱ *„Prin satul Hașdăilor“* de Calinic Istrati, o broșură cu documente pe care le-au adunat cu multă greutate. Broșura se vinde cu 10 lei și se poate comanda dela administrația revistei noastre.

✱ *Secția de cizmărie și croitorie* va lua ființă pe lângă școala primară Nr. 9 de băeți din localitate din inițiativa prietenului nostru Dan Ghintescu, grefier la Curtea de Apel.

✱ *Cunoștințe folositoare,* Enciclopedie științifică populară, de folos studenților, sub direcția redacțională a d-lui I. Simionescu, profesor universitar. Apare săptămânal câte o broșură de 32 pagini cu figuri. Prețul fiecărei broșuri e de 4 lei. Se pot face și abonamente: 60 lei pentru 20 broșuri. Să se ceară catalogul broșurilor apărute la *Cartea Românească* București, Bulevardul Academiei 3 și la sucursalele din Chișinău Librăriile: „Glasul Țării“ și „Eparhială“.

✱ *„Ateneul Popular Tataraș,* o organizație culturală în centru de activitate a culturei, din Iași, după o excursiune în Transilvania, a venit să viziteze și expoziția din Chișinău, au venit vre-o trei mii, au dat la Teatru Național un spectacol de a uimit pe mari noștri cari fac cultură națională aci. Corul compus din elemente neplătite din înfundatale mahalale ale Tatarașului au stors lacrimi și aplauze nesfârșite dela spectatori. Restul admirabil. Simpaticul scriitor și epigramist *Cincinat Pavelescu* a fost ascultat cu un viu interes când și-a citit serenada și epigramele, publicul l-au răsplătit cât se poate de bine. Aci e momentul să arăt că prietenul meu *Ifrim,* președintele ateneului, a dat dovadă depecând erà student că e un bun organizator și cu ateneul său îl va face să ajungă acolo unde dorește.

✱ *Revista de șah* apare la Soroca, un număr 25 lei. Revista e condusă de d-nul Anat. Ianovici.

✱ *Pe drumuri noi,* e foaia condusă de conducătorii revistei noastre, apare săptămânal și e 30 lei anual. Redacția și administrația, Chișinău strada Veniamin Costache 20.

✱ *Petru Manega* de *L. S. Kasso,* traducere din limba rusă de Ștefan Berechet, expune viața și munca unui jurist și fiu al Moldovei. Activitatea juridică a lui Petru Manega, acest codificator uitat al Basarabiei, îmbrățișează munca juriștilor din hotarele României întregite.

✱ *A apărut* interesantul volum *„Peste hotare“* Dr. Virgiliu Serdaru avocat și președinte al „Uniunei naționale a foștilor luptători“. In acest volum d-sa povestește toată strădania pe care a depus-o cheltuind banii săi proprii pentru propaganda română în străinătate în anii 1919—1925. Sunt numai fapte importante cari sunt descrise într'un stil clar, iar în text sunt numeroase fotografii. E o lectură înălțătoare. Se cere dela I. C. A. R. str. Toamnei 53.

✱ *In zilele de 15 și 16 August a. c. A. S. R Principele Carol* a prezidat la Cluj prima mișcare economică din Ardeal; Congresul Reuniunilor Comercianților, Industriașilor și Meseriașilor.

Alături de toate manifestațiunile menite să afirme vitalitatea neamului nostru, încurajând pe cele existente, răspândind inițiative și stârnind energiile A. S. Regală Principele Moștenitor dă dovada unei înțelepte înțelegeri a regalului său rost în opera de consolidare a României Intregite.

Preocupat în permanență cu consolidarea și întărirea forțelor armate ale țării oferind întreg aportul Său desvoltărei noastre fizice, culturale și artistice, A. S. Regală Principele Carol în inima Ardealului face ca sub regalele sale auspicii, să pornească la Cluj mișcarea economică menită să recucerească piețele orașelor din Ardeal, din care asupritorii de veacuri ne-au alungat cu atâta cruzime în vremea stăpânirei lor.

Conferința d-lui Const. Bacalbașa se va ținea la Chicinău sub auspiciile asociației presei române la sfârșitul lui Octombrie cu ocazia desvăluirei statuei lui Ștefan-cel-Mare. Data va fi la timp anunțată.

✱ *Orice cetățean* aflător pe teritoriul României, până la vârsta de 50 de ani, e dator să-și declare locul domiciliului său (adresa și profesiunea) autorității militare respective, conform legii recrutării armatei. El trebue să anunțe orice schimbare de domiciliu.

Vizitați cinematograful COLOSEUM, cel mai elegant și luxos din Chișinău.

❋ *Maiorul D. Bălşianu,* fost prim comisar regal la Sibiu şi astăzi la Consiliul de războ din Chişinău, un ofiţer distins cu cultură juridică aleasă, licenţiat al facultăţei juridice din Iaşi, va face să apară *„Repertoriul Juridic Militar“.*

Alcătuit după modelul „Pandectelor Române“, organul lunar va cuprinde 4 părţi: 1-a parte, va pune sub ochii cititorilor toate deciziunile Consiliului permanent de Revizie al Armatei, sau acelea ale Inaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie în legătură cu dreptul militar şi însoţite, fie de note doctrinare asupra speţei, fie din părţi importante din pledoariile Domnilor avocaţi, în ceeace priveşte chestiunile de pur drept. A 2-a parte va coprinde: doctrină, probleme juridice, comentarii, observaţiuni, note critice, etc., fie sub titlul de creaţiuni originale, fie compilaţiuni, fie traduceri, în sfârşit orice studii ce au la bază materia dreptului şi procedurei militare. Această parte rămâne exclusiv muncei colaboratorilor. A 3-a parte, diferite soluţiuni jurisprudenţiale a instanţelor militare străine şi, a 4-a patra parte va cuprinde recenzii, revista revistelor de drept şi bibliografie juridică. Un index alfabetic va servi de ghid asupra conţinutului.

❋ *Revista „Iniţierea“,* sub direcţiunea distinsului Dr. D. C. Pădeanu, tratează în mod imparţial şi metodic problemele necunoscutului, având menirea de a pune în evidenţă forţele misterioase şi latente ce se află în fiecare om, într'un mod didactic. Singura revistă serioasă consacrată studiului ştiinţelor psihice, se poate cere în schimbul unui mandat de zece lei, Cercului Esoteric „Synedrium Victoria“, Bucureşti, str. Caragiale 32.

❋ *Silviu Patraş,* distinsul profesor din Chişinău a fost numit directorul Şcoalei Normale de băeţi din Cetatea Albă.

❋ *L. T. Boga,* directorul avhivelor Statului din Basarabia, a expus singur la secţia culturală din expoziţia din localitate lucruri care a uimit pe cunoscători. Ar trebui ca comisariatul să aibă grije de aceşti muncitori care au sacrificat ani de-a rândul pentru a putea face cinste ţării.

❋ *La Camera de Comerţ din Chişinău,* au fost aleşi pelângă alţii N. Bivol primar, G. Pântea vice-preşedinte al Camerii, Petre Firică mare industriaş. Maiorul Eduard Castano, Novicov şi Adrian Popovici.

❋ *Directorul nostru d-l D. V. Păun,* a luat iniţiativa de a înfiinţa Căminuri culturale în oraşele Chişinău, Orhei şi Soroca pentru meseriaşi şi muncitori şi în judeţele Chişinău, Orhei şi Soroca pentru ţărani. In acest scop s'a format un comitet cu care are să-şi înceapă activitatea. Rugăm pe autori şi editori să trimită cărţi gratuit pe adresa D-lui D. Păun str. Veniamin Costache 20 Chişinău.

❋ *Eminentul Dr. Victor Sârbulescu,* şeful clinicei chirurgicale a spitalului Central din Chişinău şi colaboratorul nostru, e un mare noroc că a rămas aci, căci populaţia are dela el toate ajutoarele în momentele cele mai grele ale suferinţelor lor.

❋ *Luncescu,* simpaticul avocat din Chişinău, fiind judecat în Procesul de les Majeste a fost achitat.

❋ *"Casca",* gazetă a foştilor luptători de pe front, a Văduvelor, Orfanilor şi Invalizilor de Război (ofiţeri şi soldaţi), organ oficial al „Uniunei Naţionale a foştilor Luptători“ (U. N. A. L.) strada Mântuleasa No. 7, Bucureşti. După 3 ani de muncă „Casca“ a ajuns să pătrundă în casele a 50.000 foşti luptă tori membrii ai *„Uniunii naţionale a foştilor luptători“.*

„Casca“ vrea să lupte contra inamicului dinăuntru spre a-l învinge, după cum a luptat şi a învins pe inamicul din afară.

„Casca“ vrea respectul cetăţenilor, respectul voinţei lor şi respectul legilor din partea autorităţilor.

„Casca“ este simbolul frăţiei desăvârşite ce a domnit pe front între ofiţeri, subofiţeri, caporali şi soldaţi; ea este evocarea acestei vieţi comune care a adus după sine o cunoaştere mai bună şi mai deaproape între ele a tuturor păturilor sociale. *„Casca“* e *simbolul armoniei sociale.*

„Casca“ reprezintă o asociaţie democratică şi este simbolul integrităţei României-Mari şi a muncei pentru consolidarea operei înfăptuirei cu sângele şi suferinţele a atâtor sute de mii de vieţi.

„Casca“ este simbolul dorinţei de pace, a ordinei şi disciplinei de Stat, a muncei şi cinstei, a sacrificiilor pentru cauzele româneşti. Din vâltoarea groaznicelor lupte înmuiate în sânge s'a născut o morală nouă: aceia a sacrificiului de sine şi a punerei interesului patriei mai presus de interesele personale.

Această morală nouă o au foştii luptători.

„Casca“ va continua să lupte pentru înfăptuirea împroprietăririi la oraşe a foştilor luptători demobilizaţi, invalizi, văduve, şi orfani de război şi funcţionari publici. Abouamente la *„Casca“* cât şi inscrieri în *„Uniunea Naţională a foştilor luptători“,* se pot face la sediul secţiei din Chişinău, strada Veniamin Costache 20, atât pentru judeţul Chişinău cât şi pentru întreaga Basarabie.

❋ *Noile bilete de 500 lei.* Banca Naţională aduce la cunoştinţa publicului, că noul tip al biletului de 500, sa pus în circulaţie. Hârtia acestui bilet este aceiaş ca a biletului de 1000; dimensiunile desenului: 186 — 97 mm. iar ale biletului 207 — 118 mm. Infăţişarea multicoloratǎ. Filigramele: un singur filigram la mijlocul biletului reprezentând capul lui Traian. Ca figuri, pe faţa biletului se văd: în stânga o ţărancă şezând pe o laviţă şi torcând; în dreapta o ţărancă şezând şi lăptând un copil, iar jos, o secere şi un snop de grâu culcat. Deasupra filigramului este scris „cinci sute lei“ în litere; iar în cele două colţuri de sus ale biletului „500“ în cifre. Dosul biletului are un cadru cu un aspect liliachiu mai pronunţat. In stânga două ţărance una lângă alta cu sape pe umăr; la dreapta, jos o vedere a unor sonde petrolifere, iar în fund se zăreşte Castelul Peleş. Deasupra filgramului: marca ţării, iar jos textul de lege privitori la pedepsele contra falşificatorilor. In cele două colţuri de sus: „500“ în cifre. In general, dosul biletului are o înfăţişare mai închisă decât faţa.

❋ *Al şaselea congres al Uniunii femeilor române* din ţară sa întrunit în 13 şi 14 Septembrie la Timişoara. Numeroase delegaţii venite dela toate secţiile judeţene şi un distins public din oraş asistă la congres. D-na prezidentă, *Maria Baiulescu,* în vorbirea sa de deschidere a zis: „Am venit în frumoasa cetate Timişoara, în zidurile acestei cetăţ: să predicăm Biblia patriotismului, farul păzitor al nouilor hotare. Am venit să ţinem aici marele sfat al mamelor române din toate unghiurile ţării, pentru a întări legăturile unirei sufleteşt, precum şi a sădi iubirea de neam şi ţară, după cum în trecut mamele au veghiat cu candele nestinse în coliba românească. Numai puterea sufletului femeii va învinge decadenţa, demoralizarea şi materializmul de astăzi, împiedecând viitoarele generaţii să cadă pradă lor. O deosebită atenţie trebue să dăm creşterii ficelor noastre dându-le educaţia necesară de a deveni bune mame şi un ajutor preţios soţilor.

Maternitatea va câştiga având o clasă de femei instruite, ear căsătoria va păstra familia ca susţinătoare a construcţiei sociale şi naţionale. Mamele fac popoarele. Vom lupta contra depopulaţiei care stârpeşte puterea neamului. Societăţile femenine să intre în legătură cu satele şi cartierele oraşelor pentru propagandă. Vom complecta rolul nostru înfiinţând cursur de educaţie civilă şi socială a femeii. Să revărsăm iubirea noastră tuturor cetăţenilor ţării, domolind nemulţumirile, să stăruim pentru unirea şi fericirea patriei.

❋ *D-l Const. David* a fost avansat pe ziua de 1 Octombrie Inspector General de Siguranţă; o avansare bine meritată.

❋ *Maiorul Dobrovici* primul Comisar Regal depe lângă Corpul 3 armată, decând a venit aci face cinste ţării prin modul cum face dreptate.

❋ *Cartea Românească* din Bucureşti, după stăruinţa îndelungată a d-lui Const. David—aproape 3 ani—a putut să-şi facă un cuib şi aci, unde cultura e lăsată pe sama fondurilor de peste Nistru, şi a luat tipografia Clericilor, librăria Clericilor şi librăria „Glasul Ţării“. Noi nu avem decât să aducem laude d-lui Ing. Dobrovici care a dat tot sprijinul ca în Moldova de aci să se bucure de lumina ce o împrăştie această mare industrie naţională în Ţara.

❋ *Incă o tipografie la Iaşi.* Zilele acestea s'a deschis tipografia Edison în str. Ştefan cel Mare 20, e o instalaţie modernă şi proprietar e Ştefan Lungu un vechiu luptător tipograf. Noroc.

❋ *A apărut* în editura revistei „Sănătatea“ *„Ce a scris nenea doctorul pentru copilaşii cuminţi“,* 30 de poveşti de cetit copilaşilor între 4—7 ani, 58 ilustraţiuni de Iordache. Este unica carte pentru cppii scrisă în genul acesta. Cine vrea să aibă copii astâmpăraţi, ascultători, fără obiceiuri urâte, nesănătoase, să cumpere această carte luxos tipărită pe hârtie velină: Preţul 20 lei. Dacă nu o găsiţi la librarul d-v. trimiteţi 20 lei revistei „Sănătatea“, Triumfului 9, Bucureşti şi veţi primi cartea recomandată prin poştă în orice parte a ţării. Cadoul cel mai nimerit de făcut copilaşilor.

❋ *Ştefan Gheorghiade* harnicul şi neobositul director dela Şcoala Normală din Cetatea-Albă e mutat în localitate ca director al Şcoalei Normale de băeţi.

❋ *Căpitanul Leonida Anghelescu* şi *Locotenentul Stelian Cristu* au organizat serviciul de pompieri din localitate în condiţiuni cât se poate de bine în raport cu fondurile ce le dă Primăria.

❋ *Ionescu Dore* prietenul nostru a fost numit prefect al judeţului Bălţi, o numire mai nimerită nici nu se putea, căci el e de carieră şi cred că trecutul lui în Basarabia îi va da prilej ca să satisfacă nevoile unui judeţ.

❋ *Statuia lui Ştefan-cel-Mare* care se ridică în Chişinău, se va inaugura cu o pompă deosebită, pela începutul lunei Noembrie. Va asista curtea Regala şi vor fi mari şi frumoase serbări.

❋ *I. Feldman,* după o activitate neîntreruptă de 30 de ani în sfera industriei de librărie şi papeterie, a deschis în centrul Chişinăului în fostul magazin Boşoer din str. Puşchin 27, o librărie şi papeterie asortată cu cărţi, rechizite şcolare şi furnituri de birou, etc.

JOCURI

de Virg. Dora-Aurora D. Păun

Chişinău.

Patrat

. . . . . . Nume
. . . . . . Plantă
. . . . . . Nume
. . . . . . Mare
. . . . . . Os omenesc
. . . . . . O băutură franceză.

Vertical numai întâiul rând dă acelaş nume. Deslegările trebue să fie trimise cel mai târziu pânăla 30 Octombrie însoţite de o marcă postală de 2 lei.

Deslegătorii concurează la un premiu de 1000 lei în cărţi din editura „Cărţei Româneşti“.

VIZITAŢI IN CHIŞINAU, LIBRARIA ŞI TIPOGRAFIA

„Cartea Românească“

FOSTA „CLERICILOR“ ŞI „GLASUL ŢĂRII“

Asortiment complect cu cărţi de drept, medicină, pedagogie, agriculură; ultimele noutăţi literare; asortiment complect cu requizite de biurou şi şcolare. Depozit de hârtie pentru Moldova întregită (Moldova, Basarabia şi Bucovina). Tipografia „Eparhială“ renovată cu maşini de cules şi de tipar.

PETRE FIRICA fost LUCA P. NICULESCU

SUCURSALA CHIŞINĂU

STR. PUSCHIN 42. — STR. ALEXANDRU-CEL-BUN 63.

Mare asortiment de pânzărie, manufactură, stofe şi mătăsuri.

EN GROS. EN DETAIL.

Preţul cu reducere 10%

BLĂNURI, HAINE, MANTALE, PELERINE

ROCHII

Tailleur, Nuntă, Teatru, Doliu, Vizită

Pentru Doamne şi Domnişoare.

ROCHII

Antice, Moderne, Fantezie, Frou-Frou

Pentru d-nele artiste şi eleve de conservator

GATA — COMANDĂ — Vinde şi execută „MIETTA“ MODELE NOUI Croială elegantă Lucru ireproşabil

32, Batişte, — Bucureşti, — Batişte, 32

(In imediată apropiere de statuia Brătianu).

Vizitaţi! Vizitaţi!

TERASA

H. PEAHA şi I. CACIONA

Restaurant-Delicatese
Băuturi spirtoase,
Vin, Bere, Aperitive.

CROITORIA ARTISTICĂ

A. ALBULEŢ

Strada Bartolomei Nr. 3

Confecţionează cele mai elegante costume bărbăteşti după ultimele creaţii ale modei.

VIZITAŢI MAGAZINUL

PRINTEMPS

(FOST MISSIR)

STRADA PUSCHIN Nr. 46.

Unde a sosit ultimele noutăţi de sezon ca: **Stofe, Mătăsuri, Pluşuri, Biberete, şi un bogat asortiment de pânzărie, etc., etc.**

Pe lângă raionul de ştofe bărbăteşti funcţionează un Atelier de Croitorie, condus de cel mai bun croitor din Iaşi, pentru a cărui reuşită magazinul garantează. Reasortarea Rayonului de Incălţăminte pentru Dame formele cele mai moderne cu preţuri foarte convenabile.

Expoziţia Generală şi Târgul de Mostre

CHISINĂU

Este deschis în plin până la 20 Octombrie 1925

75% REDUCERE PE C. F. R. fără legitimaţie

Concerte, Operă, Teatru, Sporturi, Congresul Agricol al inginerilor, al uniunii oraşelor din ţară. Sute de participanţi în toate domeniile economice şi expoziţie de artă permanentă.

Farmacia „Sf. Mihail“

Strada Cojocari Nr. 2, colţ cu Gheorghievscaia

EUGENIA M. STOLERIU

Biblioteca ... BUCUREŞTI

Vizitați MAGAZINELE

LUCA NICULESCU

din CHIȘINAU str. Pușchin 42 și B-dul
Alexandru cel bun colț cu Cetatea Albă

sunt asortate cu toate
noutățile manufacturei,
lingeriei și galanteriei

Abonaţi-vă la revista „MOLDOVA DELA NISTRU“

Pentrucă această revistă naţională care apare în Basarabia urmăreşte prin ilustraţiuni cît şi prin scris răspîndirea în întreaga Ţară cunoştinţele literare, istorice, artistice, sportive şi tot ce trebue astăzi pentru consolidarea sufletului romînesc.

Abonaţi-vă la revista „MOLDOVA DELA NISTRU“

Pentrucă „MOLDOVA DELA NISTRU“ este singura revistă care prin execuţia technică şi-a atras colaborarea celor mai de seamă scriitori din ţară şi străinătate.

Abonaţi-vă la revista „MOLDOVA DELA NISTRU“

Pentrucă această revistă tinde să fie singura colecţie serioasă care prin mulţimea de documente, acte şi vederi, să nu lipsească din casa nimănui.

Comercianţi şi industriaşi din ţară şi străinătate pot să-şi facă reclamă în revista „M O L D O V A D E L A N I S T R U“

Pentrucă e introdusă în toate cercurile comerciale şi industriale de pretutindeni.

Cereţi dela administraţia revistei numere de probă

Redacţia şi Administraţia strada Chiev 65 CHIŞINAU

Director Proprietar DIMITRIE V. PAUN